

บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่



ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยากรและส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2562

บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่



นิตาชล เตจ๊ะขอด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยากรและส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

นิศาชล เต๊ะจ๊ะขอด

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล คักดีคะทัศน์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุมิสรรค์ เครือคำ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครเศศ รั้งควัด)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวนิศาชล เตจ๊ะขอด
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบริหารการและส่งเสริม การเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้นำในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รองประธานกลุ่มและเลขานุการ จำนวน 328 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม 1) ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรส มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่เฉลี่ย 46 ปี มีรายได้หลักจากการทำงานประจำเฉลี่ย 12,655 บาทต่อปี มีรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 10,792 บาทต่อปี ได้รับเงินปันผลจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 8,476 บาทต่อปี มีหนี้สินภายในกลุ่มเฉลี่ย 24,032 บาทต่อปี ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 8 ปี ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกลุ่มอื่นๆ มีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี มีการเข้าร่วมศึกษาดูงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1 ครั้งต่อปี และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) เฉลี่ย 4 ครั้งต่อปี 2) จากการศึกษารoles of leaders in the operation of community enterprise groups in Chiang Mai province by overall status (เฉลี่ย 3.65) โดยมีบทบาทด้านโครงสร้างและการนำองค์กรอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.64) ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.68) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.54) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.92) ส่วนในด้านโครงสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.47) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทุกด้าน ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล และ

การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig} < 0.01$)

ปัญหาและอุปสรรคของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การจัดจำหน่ายสินค้ายังไม่มีตลาดเข้ามารองรับ ขาดความรู้ในการจัดจำหน่ายสินค้าในช่องทางออนไลน์ ขาดเทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัย ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายภายในกลุ่ม รวมถึงการศึกษาวิจัยผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดการควบคุมดูแลบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างกลุ่มเครือข่ายให้มากขึ้นสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเครือข่ายได้

คำสำคัญ : บทบาทผู้นำ, วิสาหกิจชุมชน, จังหวัดเชียงใหม่



Title	ROLES OF LEADERS IN THE OPERATION OF COMMUNITY ENTERPRISES IN CHIANG MAI PROVINCE
Author	Miss Nisachon Techakhod
Degree	Master of Science in Resources Development and Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Kangsadan Kanokhong

ABSTRACT

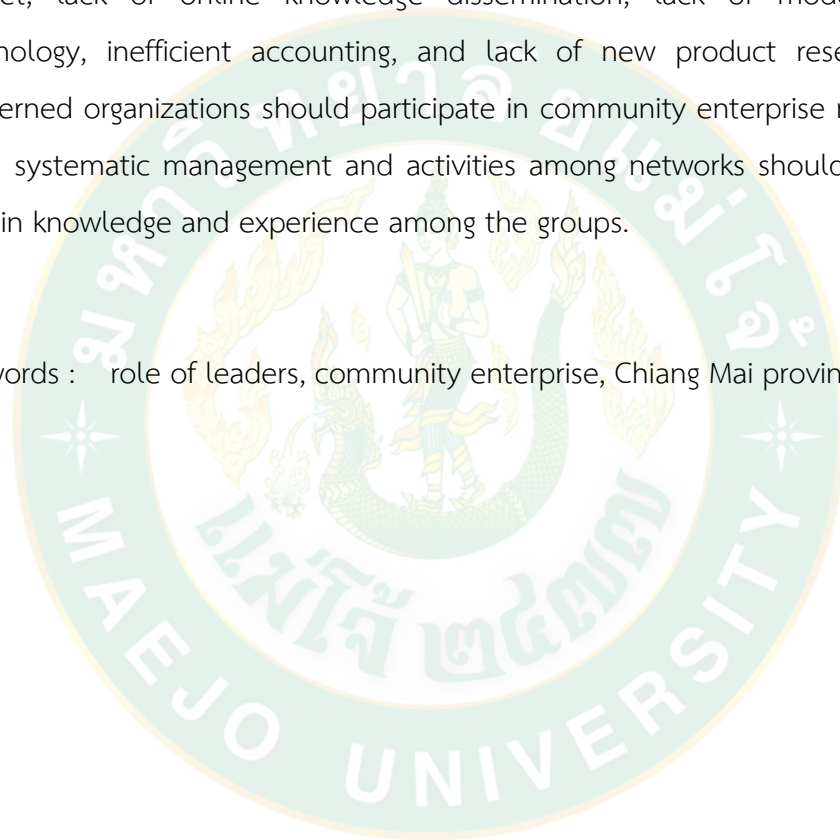
This study aimed to investigate: 1) identity and socio-economic of community enterprise leaders in Chiang Mai province; 2) explore roles of leaders in community enterprise management; 3) factors related to roles of the leaders; and 4) limitations and suggestions of the community enterprises leaders. The study focused on the president, vice-president and secretary of community enterprises. Data were collected by using questionnaire administered with 328 samples and analyzed by using descriptive statistics and multiple regression analysis.

Results of the study revealed that most of respondents were male, married and elementary school graduates. Their average age was 54 years old and they lived in the area for 46 years on average. For income aspect, they had an average income from routine work for 12,655 baht per year and from the community enterprise for 10,792 baht per year. The dividend of the community enterprise was 8,476 baht per year and an average debt to the community enterprise was 24,032 baht per year. Leaders of the community enterprises had been on their position for 8 years on average. Most of the community enterprise leaders had no experience in leading other groups. The leaders participated in community enterprise group meeting twice a year, visited other enterprises once a year and received the information about community enterprises (from all channels) four times per year. As a whole, roles of the leaders of Chiang Mai community enterprises was found at a high level ($x = 3.65$) as well as the role in organizational structure and leadership ($x =$

3.64), management ($x = 3.64$), development of learning process for community enterprise members ($x = 3.54$) and sustainability development ($x = 3.92$). Meanwhile, the role in network development was at a moderate level ($x = 3.47$). There were 3 factors related to roles of leaders in the community enterprises included income, dividend and meeting participation with a significance level at 0.01.

The limitations of the community enterprise leaders included lack of market, lack of online knowledge dissemination, lack of modern production technology, inefficient accounting, and lack of new product research. Thereby, concerned organizations should participate in community enterprise management to build systematic management and activities among networks should be conducted to gain knowledge and experience among the groups.

Keywords : role of leaders, community enterprise, Chiang Mai province



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัศน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุดิสสรค์ เครือคำ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาชี้แนะวิชาการและคำแนะนำ ถึงวิถีทางและข้อบกพร่องต่างๆ ให้เกิดความกระจ่างยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้รู้ นักวิชาการผู้เป็นเจ้าของตำราที่ใช้ในการประกอบการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้สนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายทั้งหมดมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณอาจารย์ ขอขอบพระคุณบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ที่กรุณาแนะนำให้ความช่วยเหลือในระหว่างที่กำลังศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ภายในจังหวัดเชียงใหม่ และรวมไปถึงขอขอบพระคุณบุคลากร สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ช่วยติดต่อประสานงานให้คำแนะนำแก่ข้าพเจ้า คุณค่าและประโยชน์แห่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณพ่อแม่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรัก ความหวังใจ และเป็นกำลังใจด้วยดีต่อเนื่องเสมอมา

นิตยาชล เตจ๊ะขอด

สารบัญ

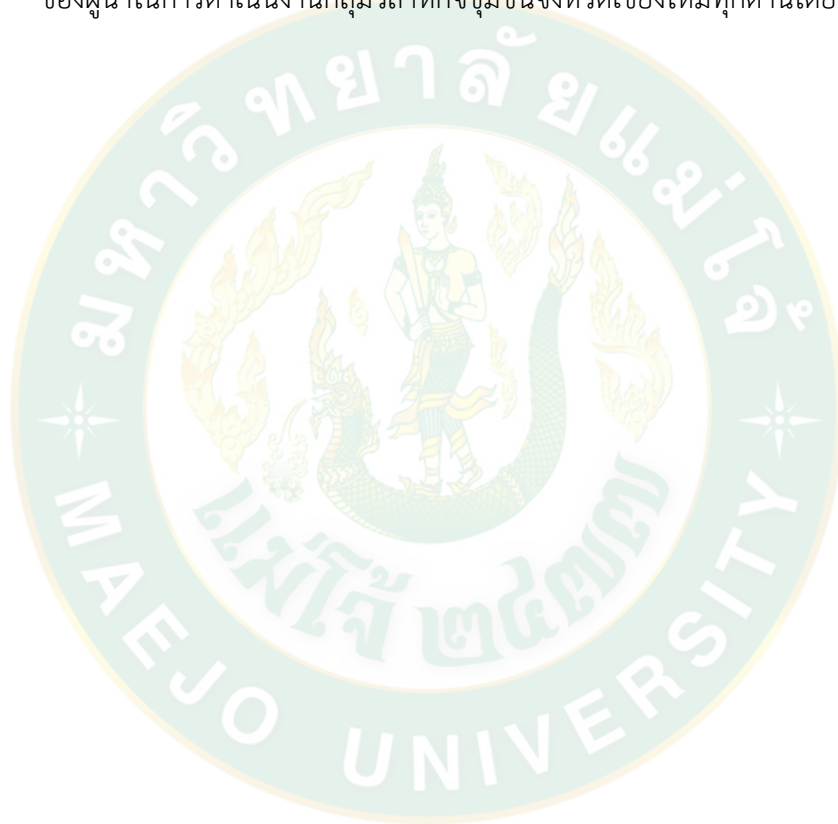
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญภาพผนวก.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาทางวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
นิยามศัพท์.....	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	5
ทฤษฎีบทบาท.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการบริหาร.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
ภาคสรุป.....	20
กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	22
สมมติฐานงานวิจัย.....	23

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	24
สถานที่ดำเนินงานวิจัย.....	24
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	24
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การทดสอบเครื่องมือ.....	28
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	31
ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำในการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	31
ตอนที่ 2 ระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	40
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัด เชียงใหม่.....	49
ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้นำเกี่ยวกับการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	71
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผล	75
อภิปรายผล.....	78
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	88
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม	96
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย.....	100
บรรณานุกรม.....	101
ประวัติผู้วิจัย.....	101

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการสุมตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนแต่ละอำเภอ	26
2	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	33
3	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	36
4	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม	39
5	ระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	41
6	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร	44
7	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	45
8	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก	46
9	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน	47
10	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย	48
11	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	50
12	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
13	การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร	55
14	การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	58
15	การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก	61

- 16 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาท
ของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนาวิสาหกิจ
สู่ความยั่งยืน 64
- 17 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาท
ของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการสร้างและพัฒนา
ภาคีเครือข่าย 67
- 18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาท
ของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทุกด้านโดยรวม 70



สารบัญภาพ

ภาพที่

1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

หน้า

22



สารบัญภาพผนวก

ภาพผนวกที่

หน้า

1 เก็บข้อมูลแบบสอบถามงานวิจัยของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

97



บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวไปสู่เศรษฐกิจโลกเพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และประเทศไทยมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน สร้างฐานที่มั่นคงของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีมาตั้งแต่เดิมมาปรับใช้เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เพื่อให้เกิดความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีการพัฒนาความสามารถในการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้ตรงกับความต้องการของชุมชนและวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการแลกเปลี่ยนหรือเหลือแล้วขายต่อไป โดยไม่กำหนดว่าจะต้องผลิตมาก เพื่อขายอย่างเดียว แต่เน้นการผลิตเพื่อทำกินทำใช้ในชุมชนเป็นหลัก เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ เศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นพื้นฐานของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อสะท้อนให้เห็นในเรื่องความสำคัญที่ภาครัฐพยายามส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยรัฐพร้อมที่จะช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น ด้านเงินทุน ด้านความรู้สมัยใหม่ และด้านการบริหารจัดการ (นภาพร คำกล่อม, 2559)

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จากแนวคิดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการทำกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนภายในชุมชน รัฐบาลจึงกำหนดให้มีการออกกฎหมายเพื่อรองรับการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน ให้มีการพัฒนาส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมความรู้ การสร้างรายได้ มีการพัฒนาความสามารถในการจัดการการพัฒนาแปรรูปวิสาหกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศมีผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดเจน และระบบเศรษฐกิจชุมชนได้รับผลกระทบเช่นกัน ซึ่งระบบเศรษฐกิจชุมชนถือเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสำคัญควรได้รับการส่งเสริม สร้างรายได้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการเรียนรู้การจัดการรูปแบบใหม่ซึ่งทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและเป็นแนวทางการยกระดับรายได้ชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้ดีขึ้น (ดร.สมิตะเกษตริน, 2552)

ปัญหางานวิจัย

จากที่ผ่านมามีวิสาหกิจชุมชน เป็นองค์กรภาครัฐที่ไม่มีรูปแบบ ไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้มีการเกิดปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และไม่เป็นที่ยอมรับของภาครัฐหรือภาคเอกชน บางครั้งมีการสนับสนุนของภาครัฐแต่ไม่มีกฎหมายรองรับไม่ตรงตามความต้องการของภาครัฐที่แท้จริง ดังนั้นการสนับสนุนจากภาครัฐจึงไม่เป็นระบบไม่มีเอกภาพ (การจัดการตลาดวิสาหกิจชุมชน, 2552) ในปัจจุบันมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจขึ้นมาและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังพบปัญหาในการสร้างรายได้กับคนในชุมชน ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นชาวบ้านภายในพื้นที่ที่มีความต้องการสร้างรายได้และลดรายจ่าย มีส่วนร่วมในชุมชน และภายในจังหวัดเชียงใหม่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดที่มาขอจดทะเบียน (ณ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559) จำนวน 2,753 กลุ่มที่อนุมัติแล้ว พบว่าจากปี พ.ศ. 2560 (ณ วันที่ 22 สิงหาคม 2560) ที่มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเหลือเพียงจำนวน 2,653 กลุ่ม จะเห็นได้ว่าการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนลดลง จากปี พ.ศ. 2559 – 2560 จำนวน 100 กลุ่ม จึงทำให้ความเข้มแข็งภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลดลงซึ่งอาจมีหลายสาเหตุ (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2560)

อีกทั้งยังพบว่าการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนคิดเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี 637 กลุ่ม ระดับปานกลาง 1,104 กลุ่ม และระดับปรับปรุง 285 กลุ่ม โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง 1,104 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 53.54 และอีกหนึ่งเหตุผลที่มีการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจลดลงเนื่องจากมีนโยบาย ยกเลิกเพิกถอนทะเบียนเกิดขึ้น (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2560) และในปัจจุบันการดำเนินงานแบบเป็นกลุ่มโดยมีผู้นำนั้นประสบปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการบริหารงานทำให้การทำงานแบบกลุ่มมีความบกพร่องอีกทั้งยังขาดความสามัคคีในกลุ่ม ภายในกลุ่มจึงเกิดปัญหาการบริหารงานอย่างเป็นระบบทำให้ศักยภาพในการดำเนินงานกลุ่มลดน้อยลง

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ด้านหลักคือ ด้านบทบาทของผู้นำในการพัฒนาเพื่อที่จะส่งผลในการดำเนินงานภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเพราะในปัจจุบันผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพในการเป็นผู้นำอยู่ในระดับปานกลางและมีแนวโน้มในการที่จะลดลงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกหนึ่งเหตุผลที่มีบางกลุ่มมีการขอจดทะเบียนกลุ่มแต่ไม่มีการดำเนินงานภายในกลุ่มทำให้เกิดการ ยกเลิกเพิกถอนทะเบียน เกิดขึ้นซึ่งการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำข้อมูลจากผลการวิจัยไปพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถเกิดองค์ความรู้ใหม่ในการดำเนินงานและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงาน เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่และในพื้นที่แต่ละจังหวัด

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของผู้นำที่ปฏิบัติจริงในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน และด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการขอจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายของภาครัฐ

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตด้านประชากรโดยศึกษากลุ่มผู้นำวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,815 กลุ่ม

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษากลุ่มผู้นำวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอแมริม อำเภอแม่แตง อำเภอฝาง อำเภอแม่ฮ้อย อำเภออมก๋อย อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด

ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 – พฤศจิกายน 2561

นิยามศัพท์

บทบาท หมายถึง การแสดงบทบาทตามจริงโดยมีการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อการดำเนินงานภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในด้านโครงสร้างและการนำองค์กร ด้านการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน และด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย

ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่รับบทบาทในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ คือประธานหรือรองประธานหรือเลขานุการ ในการวางแผนงานให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่เป้าหมายการทำงานได้ชัดเจน ผู้นำมีการทำงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่ทำการผลิตสินค้ารวมไปถึงการให้บริการ ที่ดำเนินการโดยบุคคลในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัวและคนในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตสินค้าเพื่อหวังผลกำไร

การดำเนินงาน หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์ของงาน มีการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้นำและสมาชิกกลุ่มมีโอกาสวางแผนและคิดร่วมกัน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัด เชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิดทฤษฎีเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
2. ทฤษฎีบทบาท
3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการบริหาร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย
7. สมมติฐานงานวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ความหมายเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาแนวคิดและความหมายของวิสาหกิจชุมชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้คำอธิบายไว้หลายท่าน ดังนี้

ดร. สมิตะเกษตริณ (2552: 1-17) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่ชุมชนร่วมกันทำ เป็นกิจการของชุมชนที่ทำการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกสู่ตลาดโดยคนในชุมชนมีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการ สร้างรายได้ให้กับชุมชนรวมทั้งเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว โดยการนำทุนที่มีอยู่มาต่อยอดได้แก่ ความรู้ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นโดยมีหลักการไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

สุภาพ สุทธิรักษ์ (2551: 8) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและให้บริการอื่นๆ ที่ดำเนินงานโดยบุคคลในชุมชน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองของครอบครัวได้

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ม.ป.ป.) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า มีการให้บริการ ที่ดำเนินงานโดยบุคคลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมเพื่อ

นำไปประกอบกิจการ ไม่ว่าจะเป็นนิตินบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิตินบุคคล เพื่อสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองในครอบครัว

กรมส่งเสริมวิชาการเกษตร (2548: 2) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋ว เพื่อมีการจัดการทุนของชุมชน สร้างรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองของครอบครัวได้ทุนในที่นี้คือ ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชนรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ให้เกิดประสิทธิภาพและชุมชนเป็นเจ้าของวิสาหกิจเป็นหลัก

สัจจา บรรจงศิริ บุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง (2551) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า สิ่งที่ทำให้สถาบันสหกรณ์แตกต่างไปจากกิจการและสมาคมอื่น ๆ มีส่วนประกอบสองอย่างคือสังคมและเศรษฐกิจโดยเปรียบได้ว่าในด้านเศรษฐกิจสหกรณ์เป็นวิสาหกิจชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2545 อ้างใน สัจจา บรรจงศิริ และบุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง, 2551: 6) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า กิจการที่ชุมชนและคนในชุมชนเป็นเจ้าของกิจการในการผลิตสินค้ากิจการให้บริการ หรือกิจการอื่นๆ เพื่อสร้างรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองในครอบครัว ชุมชนระหว่างชุมชน โดยนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ ได้แก่ วิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี ผนวกกับการจัดการสมัยใหม่เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2545 อ้างใน สัจจา บรรจงศิริ และบุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง, 2551: 6) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ทุนเดิมที่มีอยู่ภายในชุมชนคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี ทรัพยากร เป็นทุนการผลิต เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจกันภายในชุมชน

พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ (2549 อ้างในนุรน์จมาล် แวโด, 2557: 6) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า การประกอบกิจการเพื่อการจัดการทุนภายในชุมชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองในครอบครัวได้ ทุนไม่ได้หมายความว่าเงินตราเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึง ทุนทรัพยากรตามธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผลิตผลที่ได้มีประสิทธิภาพ

อานันท์ ตะนัยศรี (2012) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า (Small and Micro community Enterprise SMCE) การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋ว เพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน ทุน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลิตผล ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน ยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลิตผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอนโดยมีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนา

เศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย

วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคม คือ การยึดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านการประกอบกระบวนการของชุมชน

ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

ดร. สมิตะเกษตริน (2552: 1-22) ได้อธิบายประเภทของวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงาน 2 ประเภท ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน ได้แก่การดำเนินงานเพื่อกินเพื่อใช้ภายในชุมชน ให้ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่พอเพียงหรือพอกินพอใช้ เมื่อลดรายจ่ายรายได้ต้องเพิ่มขึ้น เพราะถ้ามุ่งแต่เพิ่มรายได้โดยไม่เน้นการทำการทดแทนการซื้อ เราก็จะรายจ่ายมากเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาหนี้สินหรือสถานการณ์ ชักหน้าไม่ถึงหลังในขณะนี้

วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ได้แก่การนำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิตนั้นสู่ตลาดผู้บริโภค รวมไปถึงผลผลิตทั่วไปที่เหลือกินเหลือใช้ในท้องถิ่น โดยปรับปรุงคุณภาพผลผลิตการตลาดและการจัดการต่างๆ เพื่อให้สามารถ แข่งขันได้เพราะชุมชนต้องกระโดดข้ามขั้นต้องมีการพัฒนาขั้นพื้นฐานให้ก้าวหน้า

อานันท์ ตะนัยศรี (2012) ได้อธิบายการแบ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชน กล่าวคือ แบ่งตามลักษณะการประกอบการเป็นหลัก และแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน การแบ่งตามลักษณะการประกอบการเป็นหลัก สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้ในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งมีอยู่ 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ ปุ๋ย ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชาวบ้านทั่วไปจะทำได้ เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน มีมูลค่ามากกว่าครึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งปีของ แต่ละครัวเรือน แต่ชาวบ้านทั่วไปไม่ได้อยู่ใกล้เมืองหรือไกลเมืองต่างก็ซื้อกินซื้อใช้

2. วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำออกสู่ตลาดใหญ่ ได้เพราะมีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น บางอย่างอาจมีสูตรเด็ดเคล็ดลับหรือคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็คือหนึ่งใน

วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ส่วนการแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจกรรมเพื่อกินใช้ในครอบครัว เพื่อทดแทนการพึ่งพาจากภายนอก เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้ใช้กินในครอบครัว

2. ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการ โดยกลุ่ม เพื่อตอบสนองการอุปโภคบริโภคในชุมชนและเครือข่าย ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้ เพื่อที่จะแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ทั้งนี้การประกอบการวิสาหกิจชุมชนไม่ได้เน้นเพื่อกำไรสูงสุด แต่จะเน้นที่การลดค่าใช้จ่าย การสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและคนในชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

ดร. สมิตะ เกษตริน (2552: 1-22, 21-23) ได้อธิบายรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไว้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. ระดับการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน
 - 1.1 ระดับครัวเรือน คือการทำมาหากิน สร้างรายได้สามารถพึ่งพาตนเองของครอบครัวได้ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้
 - 1.2 ระดับชุมชนและเครือข่าย คือการทำโดยครอบครัวหรือกลุ่ม สามารถแลกเปลี่ยนซื้อขายในระดับชุมชนหรือเครือข่ายได้
 - 1.3 ระดับธุรกิจ คือการมีส่วนร่วมในการอุปโภคบริโภคในระดับครัวเรือน ชุมชนและเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค
2. กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน
 - 2.1 มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อพึ่งพาตนเองและสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหลืออยู่การนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ
 - 2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน
 - 2.4 มีการพัฒนาระบบการตลาด การบริหารจัดการและสวัสดิการชุมชน มีการเชื่อมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องจะเกิดเป็น ระบบวิสาหกิจชุมชน

ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

อานันท์ ตะนัยศรี (2012) ได้กล่าวว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมี 7 ลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดี คนนอกอาจมีส่วนร่วมโดยอาจมีการถือหุ้นได้ เพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนซึ่งมีความรู้ ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดมีความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ทำแบบโครงการเดี่ยว คล้ายกับปลูกพืชเดี่ยว แต่เป็นการทำแบบวนเกษตร คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสาน ผนึกพลัง (synergy) และเกื้อกูลกัน (cluster)
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ แต่บนฐานความรู้สึก ความอยาก ความต้องการตามทีสื่อในสังคมกระตุ้นให้เกิด ทำให้ความอยากกลายเป็นความจำเป็นสำหรับชีวิตไปหมด
7. มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้คือพลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำไรก่อนที่จะคิดทำให้อรอด ไม่พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

ทฤษฎีบทบาท

ความหมายของบทบาท

ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงพฤติกรรมทางสังคมที่บุคคลแสดงต่อกัน มีบทบาทที่ต่างกันในสังคม มีการแสดงออกตามความคาดหวังของสถานการณ์ตามบทบาทที่เป็นอยู่ เป็นบทบาทที่พึงกระทำต่อสังคม

ปรีชา เรื่องจันทร์ (2559) ได้กล่าวว่า บทบาท หมายถึง สิ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องแสดงตามสถานภาพบทบาทเหมือนกับเหรียญที่มีสองด้านสถานภาพเป็นสิ่งที่คงที่ แต่บทบาทเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และตัวบุคคลเป็นหลัก

มธุรส กุลจินต์ (2550: 23) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า บทบาทคือความคาดหวังที่ผู้คนมีต่อตัวคุณ แต่ละคนจะมีความคาดหวังต่างกันอาจจะต้องเจอกับความขัดแย้งทางบทบาท บางทีจะรู้สึกกดดันอย่างมากในช่วงหนึ่งของชีวิตที่เกิดจากความคาดหวังของคนในครอบครัว

ปาริฉัตร สินธวงศ์ (2011) ได้อธิบายความหมายของสถานภาพบทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ได้นิยามความหมายของบทบาทไว้ว่า การปฏิบัติตามหน้าที่อันเนื่องมาจากสถานภาพของบุคคลเนื่องจากบุคคลมีหลายสถานภาพในคนเดียว เพราะฉะนั้นบทบาทจึงเป็นหน้าที่สำคัญที่จะต้องปฏิบัติตามสถานภาพในสถานการณ์ต่างๆ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2009) ได้กล่าวความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานภาพของตน เมื่อทุกคนมีสถานภาพแตกต่างกัน ก็จะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้สอดคล้องกับสถานภาพในขณะนั้นด้วย เราจึงมีบทบาทหน้าที่ที่ดีของชุมชน ซึ่งเราสามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้ดังนี้ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชุมชน ช่วยกันรักษาทรัพย์สินของชุมชน ช่วยกันรักษาและพัฒนาชุมชนให้สะอาด สวยงาม และน่าอยู่ ช่วยรักษาวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ ช่วยเหลือราชการ เมื่อทางราชการต้องการความร่วมมือ เช่น การแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน การบรรเทาสาธารณภัย รักและภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

ชาญวิทย์ ประชาพาณิชย์พัฒนา (2554) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทหมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิของตนตามสถานภาพของตนคือตำแหน่งหรือสถานภาพ สถานภาพและบทบาท มักจะเป็นของคู่กัน ซึ่งเมื่อมีสถานภาพจะต้องมีบทบาท การปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ต่างๆ ดังนี้เรียกว่า บทบาท การที่บุคคลมีบทบาทต่อสังคม และปฏิบัติตามหน้าที่ที่สังคมยอมรับ มีความสำคัญเป็นอันมาก เพราะทำให้การจัดระเบียบสังคมดีขึ้น เป็นการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ ถ้าคนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ตามบทบาทของตนในสังคมให้สมกับสถานภาพที่ได้รับ ก็จะไม่ทำให้สังคมเสียระเบียบ ทำให้ไม่เกิดปัญหาและความยุ่งยากในสังคม

โสภา ชูพิศุขชัย (2522) ได้กล่าวว่า บทบาทหมายถึง การแสดงออกหรือการทำหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งคนในสังคมมุ่งหวังให้กระทำภายใต้สถานการณ์ของสังคม โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมนั้นเป็นมูลฐาน เป็นต้นว่าบทบาทของพ่อแม่ ลูก หรือสามีภรรยา บทบาทนี้ทำให้คนในสังคมสามารถจะคาดเดาได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลอื่นต้องการอะไรจากตน ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ในการที่จะทำงานร่วมกันเป็นทีม บุคคลที่ละเมิดสิทธิของตนในสังคม ถือเป็นการละเมิดกฎของสังคม ผลคือทำให้เกิดปัญหาภายในสังคมหรือบุคคลนั้นไม่อาจอยู่ในสังคมไม่ได้

จากความหมายและแนวคิดของทฤษฎีบทบาทข้างต้นจะเห็นได้ว่า บทบาทที่กำหนดไว้เป็น บทบาทที่วางไว้อย่างชัดเจนและบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นๆ จะต้องมีสิทธิและหน้าที่ในการกระทำงาน ที่ตนได้รับผิดชอบในองค์กรต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ มีการกำหนดบทบาทที่จะต้องทำอะไรบ้างและ ได้วางระเบียบไว้อย่างชัดเจน บุคคลที่ปฏิบัติในองค์กรนั้นจำเป็นต้องเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มีมาตรฐานในการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นสิ่งที่จำเป็น อย่างยิ่งที่ ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงบทบาทของตนเองว่ามีขอบเขตการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไหนเพื่อที่จะแสดง บทบาทมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีเป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สุชา จันทร์เอม (2536) ได้กล่าวว่า บทบาทหมายถึงบุคคลในสังคมขึ้นอยู่กับสถานภาพของเขาด้วย เช่น บทบาทของนายกรัฐมนตรี ตลอดจนบทบาทของบุคคลทั่วไป เช่น ครูอาจารย์ บิดา มารดา เป็นต้น บุคคลจะมีบทบาทและประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่าง เช่น บุคลิกภาพที่เหมาะสม การอบรมที่ได้รับมา ความพอใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สภาพของจิตใจ แร่งจูงใจ และอื่นๆ ในบางกรณีจะพบว่าบุคคลมีบทบาทที่ขัดแย้งกันในตัว เช่นบุคคลที่เป็นทั้งพ่อบ้าน แม่บ้าน และอื่นๆ ต้องรับผิดชอบหลายๆด้าน อาจจะมีคามยุ่งยากขัดแย้งในงานที่ต้องปฏิบัติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2539) ได้กล่าวว่า บทบาทหมายถึงบทบาทของสมาชิกในกลุ่มนั้น มีความจำเป็นและจะทำให้ทีมงานดำเนินงานไปด้วยดี เพราะบทบาทมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงาน บทบาทในทีมงานแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. บทบาทของพฤติกรรมแต่ละบุคคลเป็นบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในทีมงาน เป็น บทบาทเฉพาะของแต่ละคน พฤติกรรมของบุคคลจะก่อให้เกิดบทบาทที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเจตคติ ความสนใจและนิสัยของแต่ละคน

2. บทบาทของพฤติกรรมในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นความพยายามที่จะร่วมกัน และดำเนินการร่วมกันเพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มจะมีลักษณะดังนี้

2.1 เป็นผู้ประสานงาน ผู้ที่คอยไกล่เกลี่ยให้กลุ่มรวมกันเมื่อสมาชิกมีความคิดเห็นขัดแย้งกันก็พยายามประนีประนอมไกล่เกลี่ยเพื่อบรรเทาความขัดแย้ง

2.2 เป็นผู้ผ่อนคลายความเครียดพยายามสร้างอารมณ์ขันขึ้นรักษาบรรยากาศเป็นกันเองในการทำงาน

2.3 เป็นผู้ให้กำลังใจ พยายามให้คำชมในสิ่งที่เหมาะสมแสดงความชื่นชมในข้อเสนอแนะของสมาชิกให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่นกับสมาชิกในกลุ่มทุกคน

2.4 เป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้ เช่น จัดการเครื่องดื่ม จัดบรรยากาศคอยดูแลให้การสนทนาดำเนินไปด้วยดี

2.5 เป็นผู้สังเกตการณ์ เป็นผู้คอยสังเกตการณ์ประผลให้พยายามบอกถึงการรับรู้ ปฏิกริยาของสมาชิกที่มีต่อกลุ่ม

3. บทบาทของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมงานเป็นความพยายามที่จะทำงานรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันพฤติกรรมการทำงานบุคคลภายในการทำงานบุคคลในการทำงานเป็นทีมจะมีลักษณะดังนี้

3.1 เป็นผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ให้ข้อเท็จจริงข้อสรุปต่างๆ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาปัญหา

3.2 เป็นผู้ชี้แจงแสดงเหตุผล เป็นผู้ให้รายละเอียดโดยการยกตัวอย่างใช้ความหมายแสดงเหตุผลทำความเข้าใจกับปัญหาสมาชิกในกลุ่มและรวบรวมเชื่อมโยงความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนให้เข้ากัน

3.3 เป็นผู้ริเริ่ม แสดงความคิดเห็นใหม่ๆ ให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แนะนำวิธีการใหม่ๆ แก่กลุ่ม

3.4 เป็นผู้กำหนดมาตรฐาน ใช้มาตรฐานในการประเมินผลความก้าวหน้าของกลุ่มทดสอบผลงานของกลุ่มล่วงหน้า

3.5 เป็นผู้ทำงานให้กับกลุ่มเพื่อความสำเร็จของกลุ่มเช่น การจัดระเบียบติดต่อและประสานงาน รวบรวมงานที่ทำ

3.6 เป็นผู้สรุปและประเมินผลชี้แจงให้สมาชิกทราบว่า การทำงานของกลุ่มก้าวหน้าเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ

ความหมายเกี่ยวกับผู้นำ

บุษยา วีรกุล (2558) ได้นิยามความหมายของภาวะผู้นำว่า ภาวะผู้นำแบบรับใช้กับองค์การ โดยองค์การต่างๆมีความต้องการเป็นจำนวนมากที่ต้องการสรรหาให้ได้ผู้นำที่มีคุณธรรมคู่กับความสามารถ เรื่องภาวะผู้นำจึงมีความสนใจมากเพราะปัญหาองค์การที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้นำซึ่งปราศจากคุณธรรมมีปรากฏอยู่ในข่าวมากมาย ภาวะผู้นำแบบรับใช้จึงจัดให้เป็นภาวะผู้นำอย่างแท้จริง

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2556) ได้อธิบายความหมายของ ผู้นำมีการให้คำนิยามที่แตกต่างกันของนักวิชาการต่างๆ คำนิยามดังกล่าวมองว่าภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมของคนหรือปัจเจกชนที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น จะเห็นว่าเป็นการกล่าวถึงผู้นำเพียงคนเดียวไม่ได้เป็นกลุ่มคนและมีอิทธิพลต่อผู้อื่นจะเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่ทั่วไปหมายถึงการมีอิทธิพลกับกลุ่มคน ประเด็นที่คนหนึ่งคนมีอิทธิพลต่อคนเพียงคนเดียวจะถือว่าเป็นผู้นำหรือไม่ คือถ้าคนที่ตนไปมีอิทธิพลเหนืออยู่นั้นมีอิทธิพล

เหนือมวลชนจำนวนมากคนที่มื่อทิพพลคนแรกยังจะเรียกว่าเป็นผู้นำหรือไม่ยังไม่มีใครกล่าวถึงประเด็นนั้น อย่างไรก็ตามการเป็นผู้นำในบางครั้งอาจจะเป็นผู้นำกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนก็เรียกว่าผู้นำ

ประกัลลภ ปัทมพลลังกูร (2010) ได้กล่าวไว้ว่า มีคุณสมบัติ 5 ประการในการเป็นผู้นำที่ดี ดังนี้

1. ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นคนมองภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น สามารถมองเห็นโอกาสได้เสมอ และเมื่อมองเห็นภาพแล้วสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายได้อย่างชัดเจน

2. ผู้นำที่ดีจะต้องกระจายงานให้ทีมอย่างเหมาะสม เป็นการนำแผนงานที่กำหนดไว้ขึ้นมากระจายสู่ลูกทีม โดยพิจารณาความเหมาะสมของลูกทีมแต่ละคนเหมาะกับงานทีมอบหมาย เพื่อให้เขาสามารถทีจะทำงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งให้โอกาสแก่คนอื่นๆ ได้ทำงาน

3. ผู้ทีดีจะต้องสร้างทีมงานได้ จะต้องเป็นคนที่ทำงานให้เสร็จ โดยเน้นทั้งงาน เน้นทั้งคน และในการสร้างทีมงานทีดี ผู้นำต้องมีทักษะในการทำงาน มีความเป็นธรรมกับทุกคนภายในทีม เวลาทำงานจะเน้นทุกคนร่วมกันทำงาน

4. ผู้นำทีดีจะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้แก่พนักงานได้ มีพลังในการสร้างกำลังใจให้แก่คนภายในทีม และกระตุ้นให้มีความต้องการประสบความสำเร็จแก่ชีวิต

5. ผู้นำทีดีจะต้องเป็นผู้พัฒนาคนอื่นอยู่เสมอ มีความเข้าใจกับคนภายในทีม และสามารถพัฒนาคนในทีมให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น ผู้นำทีดีเปรียบเสมือนครูทีสอนคนภายในทีมทั้งความรู้ด้านการทำงาน และเป็นตัวอย่างสำหรับการปฏิบัติพฤติกรรมทีเหมาะสมด้วย

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540: 18-19) ได้กล่าวความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า คุณสมบัติอันพึงมีของผู้นำ ได้แก่ สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลทีชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายทีดีงามอย่างถูกต้องชอบธรรม ดังนั้น องค์ประกอบของภาวะผู้นำจึง ได้แก่ ตัวผู้นำ ผู้ตาม จุดหมาย หลักการ และวิธีการ สิ่งทีจะทำ และสถานการณ์

สิปปนนท์ เกตุทัต (2540: 43-45) ได้กล่าวว่ ภาวะผู้นำ หมายถึง ความมีวิสัยทัศน์ มีทัศนะกว้างไกล และสามารถทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับ และยินดีร่วมปฏิบัติตาม ซึ่งผู้ทีจะเป็นผู้นำต้องมีศักยภาพพื้นฐาน 9 ประการ ได้แก่ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม อดทน บริหารจัดการเป็น ตัดสินใจอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และเคยประสบความสำเร็จมาพอสมควร

สมพร เฟื่องจันทร์ (2547: 188) ได้กล่าวว่ ผู้นำหมายถึง บุคคลทีมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อผู้อื่นๆ ในองค์กรหรือในหน่วยทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็ด้านความคิดหรือพฤติกรรมการทำงานรวมไปถึงตำแหน่งการทำงานอีกด้วย และผู้นำหรือภาวะผู้นำมีผู้ให้นิยามจำนวนมาก (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2538) ได้นิยามไว้ว่าความสามารถในการวางแผน การจัดองค์การ การสื่อสาร การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ และจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายทีกำหนดไว้

พิพัฒน์ นนทธารณ์ (2556: 14-15) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทผู้นำ คือ การทำความเข้าใจถึงหน้าที่หรือบทบาทการเป็นผู้นำที่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างหลากหลายบทบาทในที่นี้คือความคาดหวังของกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่มาจากงานของผู้นำ หน้าที่และบทบาททางด้านผู้นำของการจัดการมีดังนี้

ประธาน ทำหน้าที่หรือมีบทบาทในการรายงานต่อบุคคลหรือกลุ่มคนทีนอกเหนือจากการสั่งงาน

โฆษก ทำหน้าที่แถลงข่าว ตอบคำถาม หรือรายงานการประชุมต่อบุคคลหรือกลุ่มคนต่างๆที่เข้ารับฟังการบรรยาย

นักเจรจาต่อรอง เป็นการทำหน้าที่ในการเจรจาให้กับผู้อื่นทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

ผู้ฝึกสอน ทำหน้าที่ในการฝึกสอนสมาชิกภายในกลุ่มในการกำหนดเป้าหมายหรือผลสำเร็จของกลุ่ม การให้ความรู้ต่างๆย้อนกลับแก่สมาชิก เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จแก่กลุ่ม

ผู้สร้างทีม เป็นหน้าที่สำคัญในการสร้างและกำหนดทีมเป้าหมาย สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ทีม และมีการประชุมทีม

ผู้เล่นในทีม หน้าที่นี้มีความสัมพันธ์ในการสร้างทีม ซึ่งจะต้องแสดงความประพฤติที่เหมาะสมกับงาน สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆได้อย่างรวดเร็วคล่องแคล่ว แสดงความจงรักภักดีต่อองค์กร ต่อผู้บังคับบัญชาด้วยการสนับสนุนแผนและการตัดสินใจอย่างเต็มที่

ผู้แก้ปัญหาเทคนิค เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำหรือหัวหน้างานและผู้จัดการระดับกลางในการช่วยเหลือให้ข้อมูลแก่สมาชิกภายในกลุ่ม สามารถแก้ไขปัญหาได้

ผู้ประกอบการ เป็นผู้ที่มีความคิดใหม่ๆ ข้อเสนอแนะความคิดเชิงนวัตกรรม การตลาด เพื่อนำไปต่อยอดธุรกิจภายในกลุ่มได้

กวี วงศ์พุด 2535 อ้างในอภิชัย อินทับ (2012) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ

1. ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม

2. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

3. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือก หรือ ยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้

4. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติบางอย่าง คือ สามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

5. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่เห็นได้ชัดเจน

ยาเบ็น เรื่องจรูญศรี (2552) ได้กล่าวความหมาย ของผู้นำไว้ว่า ผู้นำเป็นปัจจัยหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์การ เนื่องจากผู้นำมีหน้าที่และความรับผิดชอบสามารถวางแผนและควบคุมการทำงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยผู้นำจะต้องมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มหรือองค์การต่างๆมีการจัดการที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการนำพากลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

ศิริวรรณ แก้วจันดา (2011) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้น หรือได้รับคำยกย่องให้เป็นหัวหน้า เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะนำผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้

ผู้นำ หมายถึง บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มที่มีอำนาจอิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจให้คนปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการ หรือคำสั่งของเขาได้ ผู้มีอำนาจในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้นำอาจเป็นผู้บริหารก็ได้ แต่ไม่จำเป็นเสมอไปเพราะผู้นำที่แท้จริงนั้นไม่ใช่ได้มาจากการแต่งตั้ง

ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ตรงการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำ

ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การและส่วนรวม

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาท มีอิทธิพลต่อบุคคลในหน่วยงานมากกว่าบุคคลอื่น มีบทบาทเหนือบุคคลอื่นที่สำคัญในหน้าที่การงาน เพื่อให้หน่วยงานดำเนินงานถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากบุคคลอื่นให้เป็นผู้นำ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการบริหาร

ความหมายเกี่ยวกับการจัดการบริหาร

สนธยา พลศรี (2533) ได้มีการแบ่งการบริหารจัดการการพัฒนาตามความเข้าใจของ Gant ออกได้เป็น 2 ส่วน

การบริหารงานภายใน ได้นิยามความหมายของการบริหารจัดการ ไว้ว่า การบริหารงานต่างๆ ที่มีการจัดให้มีองค์การเกิดขึ้น สามารถเป็นกลไกการบริหารงานที่ดี จึงจำเป็นต้องมีการจัดการภายในเกิดขึ้น โดยการจัดการบริหารงานนั้นจะต้องมีประสิทธิภาพ อาจทำได้โดยการจัดการองค์การการบริหารงาน การคลัง การวางแผน เป็นต้น

การบริหารงานภายนอก คือ มีการจัดการโดยครอบคลุมทั้งหน่วยงานติดต่อกับปัจจัยภายนอก และในการบริหารงานนั้นไม่มุ่งเน้นแค่ประสิทธิภาพการบริหารงานแคอย่างเดียว เพราะองค์การมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบในการหาวิธีหาปัจจัยภายนอกเข้ามาร่วมมือกับองค์การ เพื่อช่วยให้งานที่ได้รับมอบหมายมีคุณภาพและการจัดการบริหารที่มีคุณภาพต่อองค์การ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (ม.ป.ป.) แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ ได้กล่าวความหมายการจัดการบริหารไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึงของหน่วยงาน และหรือบุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น การบริหารนโยบาย (การบริหารอำนาจ การบริหารคุณธรรม การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และ การงบประมาณ เช่นนี้ เป็นการนำ กระบวนการบริหาร หรือ ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร ที่เรียกว่า แพมส์-โพสคอรบ (PAMS-POSDCoRB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

นิรมิต เทียมทัน (2555) ได้กล่าวว่า ความหมายของคำว่า การบริหารจัดการ มาจากภาษาอังกฤษสองคำ ได้แก่ Administration และ Management โดยมีการแปลความหมาย Administrations หมายถึงการบริหารและ Management หมายถึง การจัดการ ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายแตกต่างกันกล่าวคือ การจัดการจะมีความรับผิดชอบที่เข้มข้นมากกว่าการบริหาร และการบริหารจะใช้ในการปฏิบัติที่เป็นเรื่องของกระบวนการตามขั้นตอนปกติ ตามคู่มือ ตามกฎระเบียบ และกฎหมาย โดยเฉพาะการบริหารองค์กรภาครัฐที่มีการจัดรูปแบบไว้แล้ว เพราะความรับผิดชอบจะสัมผัสเพียงรับรู้ว่าได้เอาใจใส่งานในหน้าที่แล้ว แต่ผลสำเร็จจะเกิดขึ้นได้นั้นไม่สำคัญซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่แสดงออกเพียงพอแล้ว ในทางปฏิบัติของการทำงานส่วนใหญ่จะมีทั้งสองลักษณะงานที่ต้องเข้าไปบริหารคืองานปกติ และงานที่ต้องแก้ไขปัญหา งานที่ต้องการพัฒนา จึงมีการเข้าไปจัดการลงมือทำหรือร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานลักษณะการทำงานเช่นนี้จะเรียกว่า การจัดการ บางครั้งอาจจะใช้รวมกันไปแล้วแต่ผู้ใช้จึงเกิดเป็นคำสองคำรวมกัน คือคำว่า การบริหารจัดการ

ศิริวรรณ สมบัติ สุรรัตน์ ศรีภู (2559) ได้กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการ กระบวนการที่บุคคลหรือองค์กร มีการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนหมายถึงแนวทางการทำงาน ภารกิจให้เสร็จสมบูรณ์โดยใช้ดุลพินิจมองไปข้างหน้าเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการทำงานในอนาคต
2. องค์กรหรือการจัดระเบียบองค์กรหรือวิธีการในการจัดระเบียบโครงสร้าง การทำงานในระบบเป็นระเบียบและส่วนประกอบที่เหมาะสม จะได้รับประโยชน์และช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น

3. ผู้บังคับบัญชาหมายถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะโน้มน้าวชักชวนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือความสามารถในการทำงานตามคำสั่ง องค์กรสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน
4. ประสานงานวิธีการหรือทรัพยากรเพื่อให้แน่ใจว่าการประสานงานที่สอดคล้องกันภายในองค์กรที่ทำงานในความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้บรรลุการทำงานที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
5. การควบคุมหมายถึงการควบคุมหรือกระบวนการทำงานที่เริ่มต้นจากการกำหนดมาตรฐาน การแก้ไขการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเช่นเดียวกับการดำเนินการตามแผน และการประเมินผลของแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การศึกษาความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ ควรทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเป็นเบื้องต้นก่อน กล่าวคือ สืบเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งหมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่อาจมีข้อยกเว้นน้อยมากที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (family) เผ่าพันธุ์ (tribe) ชุมชน (community) สังคม (society) และประเทศ (country) เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มย่อมเป็นธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” รวมทั้งมี “แนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่ม” เพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมา โดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศของภาครัฐ ในปัจจุบันอาจเรียกว่า “ผู้บริหาร” ขณะที่การควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มนั้น เรียกว่า การบริหาร (administration) หรือการบริหารราชการ (public administration) ด้วยเหตุผลเช่นนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการบริหารหรือการบริหารราชการได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า “ที่ใดมีประเทศ ที่นั่นย่อมมีการบริหาร”

คำว่า การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administratiae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

ส่วนคำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (profits) หรือกำไรสูงสุด (maximum profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้ (by product) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะทั้งหลาย (public services) แก่ประชาชน การบริหารภาครัฐทุกวันนี้หรืออาจเรียกว่า การบริหารจัดการ (management administration) เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจมากขึ้น เช่น การนำแนวคิดผู้บริหารสูงสุด (Chief Executive Officer) หรือ ซีอีโอ (CEO) มาปรับใช้ในวงราชการ การบริหารราชการด้วยความรวดเร็ว การลดพิธีการที่ไม่จำเป็น การลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ และการจูงใจ

ด้วยการให้รางวัลตอบแทน เป็นต้น นอกเหนือจากการที่ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจเข้ามาจับสัมปทานจากภาครัฐ เช่น ให้สัมปทานโทรศัพท์มือถือ การขนส่ง เหล้า บุหรี่ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐก็ทำได้ทำประโยชน์ให้แก่สาธารณะหรือประชาชนได้เช่นกัน เช่น จัดโครงการคืนกำไรให้สังคม ด้วยการลดราคาสินค้า ขายสินค้าราคาถูก หรือการบริจาคเงินช่วยเหลือสังคม เป็นต้น

การบริหาร บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึงของหน่วยงาน และ/หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น (1) การบริหารนโยบาย (Policy) (2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) (3) การบริหารคุณธรรม (Morality) (4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) (5) การวางแผน (Planning) (6) การจัดองค์การ (Organizing) (7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) (8) การอำนวยความสะดวก (Directing) (9) การประสานงาน (Coordinating) (10) การรายงาน (Reporting) และ (11) การงบประมาณ (Budgeting) เช่นนี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แฟ้มส์-โพสคอร์ด (PAMS-POSDCoRB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

พร้อมกันนี้ อาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับ คน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น (1) การบริหารคน (Man) (2) การบริหารเงิน (Money) (3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) (4) การบริหารงานทั่วไป (Management) (5) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) (6) การบริหารคุณธรรม (Morality) (7) การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message) (8) การบริหารเวลา (Minute) และ (9) และการบริหารการวัดผล (Measurement) เช่นนี้ เป็นการนำ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า 9M แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

การให้ความหมายทั้ง 2 ตัวอย่างที่ผ่านมานี้ เป็นการนำหลักวิชาการด้านการบริหาร คือ “กระบวนการบริหาร” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่า การบริหารเช่นนี้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นวิชาการ และมีกรอบแนวคิดด้วย นอกจากนี้ 2 ตัวอย่างนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 3M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5P ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และ ประชาสัมพันธ์

ความสำคัญของการจัดการบริหาร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่าการบริหาร หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์การ และใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ ในความหมายนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารใช้ทรัพยากรทั้งหมดขององค์การ ซึ่งมีเงินทุน อุปกรณ์ ข่าวสาร และคน เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การ คนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดขององค์การ

จากคำนิยามของการบริหารดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าการบริหารจะกินความครอบคลุมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ (Objective) คือ เป้าหมายในการดำเนินงานที่ผู้บริหารต้องดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ
2. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ ความสำเร็จของผลงานตามที่คาดหวังไว้
3. ทรัพยากร (Resource) คือ ปัจจัยต่าง ๆ ของการบริหาร ที่ผู้บริหารเกี่ยวข้องกับโดยตรง ซึ่งแต่เดิมโดยทั่วไป ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกโดยย่อว่า 4 M's แต่ในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคมและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป ทรัพยากรดังกล่าวจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ ทรัพยากรที่เป็นส่วนประกอบในการบริหาร ประกอบด้วย ทรัพยากรคน (Human Resource) ทรัพยากรที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ (Physical Resource) และทรัพยากรทางด้านเงินทุน (Financial Resource) และทรัพยากรทางด้านข่าวสารข้อมูล (Information Resource)
4. การประสานประสานกัน (Integration and Coordination) คือ กระบวนการในการดำเนินงานด้วยประการทั้งปวง ที่ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องต่อเนื่องกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์ (2556) ได้ศึกษาแนวความคิดการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยา เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาด้านการ

ออกแบบผลิตภัณฑ์ และปัญหาต้นทุนการผลิต โดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ชฎาพร ไชยศรี (2552) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาซ้องตำบลห้วยส้ม อำเภอกงกระดิง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับ การวางแผน การนำ การควบคุม การจัดการบริหาร ส่วนปัจจัยเอื้อที่สำคัญ ได้แก่ ความสามัคคีในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ มีการกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระเบียบชัดเจน

จันทิมา ธัญญเจริญ (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่าลักษณะการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพังงา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อมีการพิจารณาเป็นด้านๆ ทุกด้านจะมีการจัดการอยู่ในระดับปานกลางโดยเฉลี่ยแล้วคือ ด้านการจัดการองค์การ ด้านการบังคับบัญชา ด้านการควบคุม ด้านการประสานงาน และด้านการวางแผนตามลำดับ โดยปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพังงาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อมีการพิจารณาพบว่า ด้านวัตถุดิบ ด้านการวางแผน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่การดำเนินงาน ความต้องการให้หน่วยงานในภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ คือ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การให้คำแนะนำ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการผลิตกระบวนการใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า

ชินอรส เกียรติไพศาล (2551) ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีปัญหาจากผู้ประกอบการขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ การผลิตยังคงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บ้าง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ภาครัฐขาดการสนับสนุนและไม่มีรูปแบบการบริหารงานกลุ่มอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้การสนับสนุนภาครัฐมีน้อย ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จนั้นคือ นโยบายของรัฐที่เปิดโอกาสให้ชุมชนสร้างรายได้ ชุมชนมีการร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและติดตามประเมินผล รวมทั้งการมีภาวะความเป็นผู้นำกลุ่มผนวกกับความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย มีกระบวนการจัดการกลุ่มผู้นำที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนคือด้านโครงสร้างและการนำ

องค์กร ด้านบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน และด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย กล่าวถึงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนครั้งนี้ว่า

ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร หมายถึง มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในกลุ่มให้ทันสมัย ตามเทคโนโลยี มีการสอนงานชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิก รักษากฎระเบียบข้อบังคับภายในกลุ่ม

ด้านบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ผู้นำมีการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านรายรับ-รายจ่าย มีการกำกับติดตาม ตรวจสอบการทำงานของกลุ่ม เพื่อให้ดำเนินงานกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก หมายถึง ผู้นำมีการวางแผนจัดการ การทำงานภายในกลุ่มรวมทั้งการเสริมความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มมีการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ทั้งภายนอกภายในเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่ม

ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน หมายถึง มีกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนและทักษะที่ใช้ในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความรู้และนำมาปรับใช้ภายในกลุ่ม โดยองค์กรมีการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการจัดการด้านเทคนิคฝีมือ การปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ ด้านการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน สามารถพึ่งพาตนเองได้ภายในกลุ่ม

ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย หมายถึง มีการประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือไปในทิศทางเดียวกัน แบ่งปันและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สามารถขยายความร่วมมือเครือข่ายให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

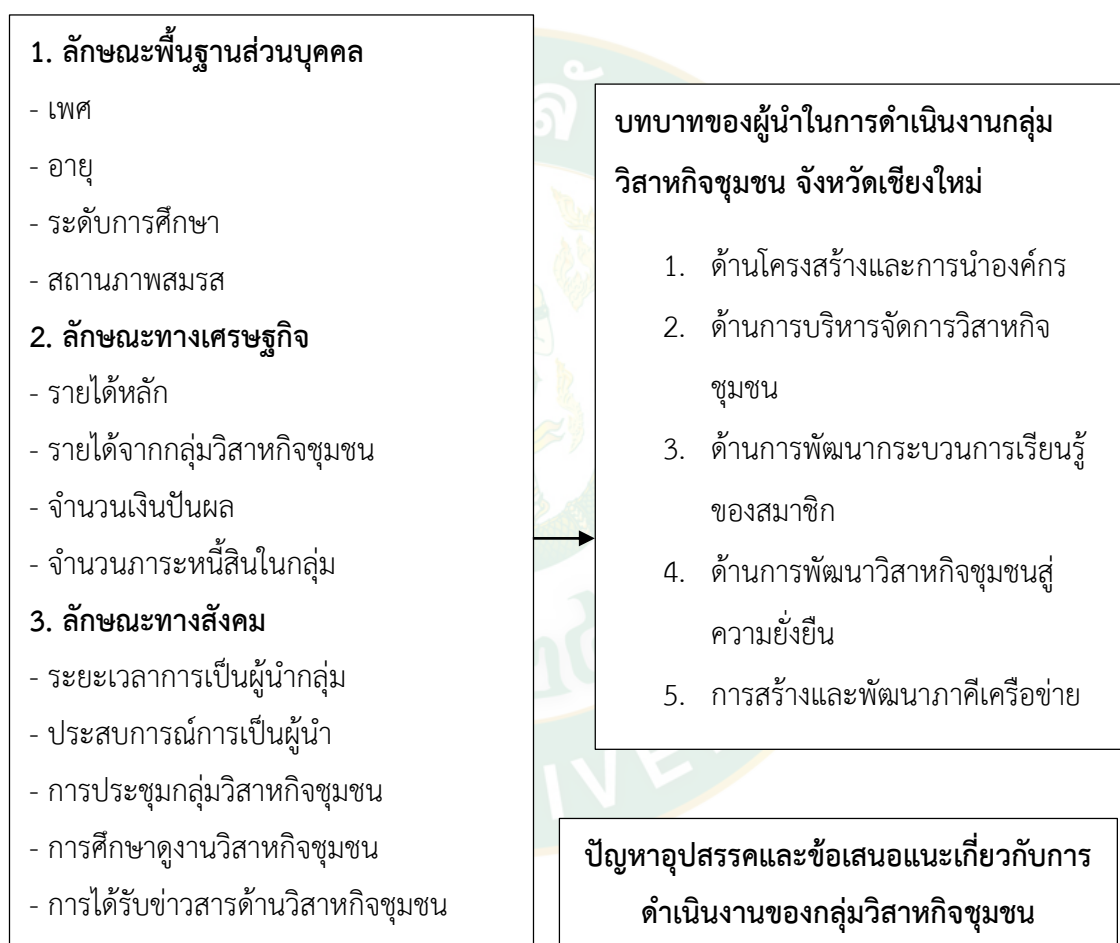
จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงทำให้ทราบถึงปัญหาบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนปัญหาข้อเสนอแนะและอุปสรรคของผู้นำในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางที่สามารถให้หน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐเข้าไปให้ความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากการศึกษากรอบแนวคิดงานวิจัยจากทฤษฎีและวิธีการในการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

จากแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการตรวจสอบเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้หลัก รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล จำนวนภาระหนี้สินภายในกลุ่ม ระยะเวลาที่เป็นผู้นำ ประสบการณ์การเป็นผู้นำ จำนวนครั้งในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่ม จำนวนครั้งในการศึกษาดูงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การได้รับข่าวสารวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจ จังหวัดเชียงใหม่



บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูง เป็นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าถือว่ามีความสำคัญ จึงเลือกจังหวัดเชียงใหม่ในการศึกษาบทบาทผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเป็นมิติที่สำคัญในเรื่องของสถานการณ์เศรษฐกิจที่เป็นเศรษฐกิจในระดับชุมชน เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ในภาคเหนือและมีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนค่อนข้างมากเพราะฉะนั้นจึงมีการเลือกดำเนินงานวิจัยในจังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้นำวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจำนวน 12 อำเภอจาก 25 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอฝาง อำเภอแม่สาย อำเภออมก๋อย อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย และอำเภอดอยสะเก็ด โดยศึกษาจากกลุ่มผู้นำจำนวนทั้งสิ้น 1,815 กลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 การคำนวณการสุ่มตัวอย่าง (Yamane, 1973) (อ้างในระพีพรรณ ฉลองสุข, 2550: 1-19) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 1,815 กลุ่ม โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

e = ค่าคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่าสูตรได้

$$N = 1,815$$

$$e = 0.05$$

$$n = \frac{1,815}{1 + 1,815(0.05)^2}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 328 กลุ่ม

ขั้นที่ 2 คำนวณหาสัดส่วนที่เหมาะสมต่อประชากรในอำเภอโดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

n_i = จำนวนตัวอย่างสุ่มในแต่ละกลุ่ม



ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มวิสา หกิจชุมชนและการสุมตัวอย่างวิสา หกิจชุมชนแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนกลุ่มวิสา หกิจชุมชน (กลุ่ม)	จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอ (กลุ่ม)
ฝาง	217	39
แม่แจ่ม	216	39
แม่แตง	124	22
แม่สาย	118	21
อมก๋อย	185	34
สันป่าตอง	181	33
สารภี	179	32
สันกำแพง	177	32
แม่ริม	106	19
จอมทอง	114	21
สันทราย	104	19
ดอยสะเก็ด	94	17
รวม	1,815	328

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารอ้างอิง ตำรา งานวิจัย และแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (questionnaire Design) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (open-ended question) และคำถามปลายปิด (close-ended question) โดยแบบสอบถามแบ่งออก ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อยู่อาศัย รายได้หลัก รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล จำนวนภาระหนี้สินในกลุ่ม ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม ประสบการณ์การเป็นผู้นำ จำนวนครั้งในการศึกษาดูงาน จำนวนครั้งในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม การได้รับข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านโครงสร้างและการนำองค์กร ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย โดยใช้มาตราวัดแบบ Rating Scale แบ่งเป็นระดับได้ 5 ระดับดังนี้

บทบาทมากที่สุด	5	คะแนน
บทบาทมาก	4	คะแนน
บทบาทปานกลาง	3	คะแนน
บทบาทน้อย	2	คะแนน
บทบาทน้อยที่สุด	1	คะแนน

ผู้วิจัยได้คำนวณระดับของค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนำแบบสอบถามไปแจกให้แก่ ประธานกลุ่มหรือรองประธานกลุ่ม หรือเลขานุการกลุ่ม โดยวางขั้นตอนการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ และหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ประธานหรือรองประธาน หรือเลขานุการ) จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยใช้แบบสอบถามศึกษาจากผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ (ประธานกลุ่มหรือรองประธาน หรือเลขานุการ) จำนวน 328 กลุ่ม

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในกรณีข้อมูลไม่ครบถ้วน เมื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อแปลผล สรุปผลการวิจัย และรายงานผลการวิจัย

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องในด้านความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) และทดสอบแบบสอบถามในด้านความเชื่อมั่น (reliability) กับประชากรจำนวน 30 คนในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยคำนวณสูตรหาความเชื่อมั่น (reliability) ของ Cronbach, 1974 (อ้างในประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2561: 247-248) ซึ่งเรียกว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

โดยที่

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อของเครื่องมือ

$$S_i^2 = \text{แทนค่าความแปรปรวนแต่ละข้อ}$$

$$S_t^2 = \text{แทนความแปรปรวนของคะแนนรวม}$$

โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผลการทดสอบความเชื่อมั่นที่ได้ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ตามเกณฑ์ขั้นต่ำ สามารถนำไปใช้ประโยชน์และได้ผลอย่างแม่นยำเชื่อถือได้ ซึ่งผลจากการทดสอบทุกด้านโดยรวม มีค่า α เท่ากับ 0.851 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อมั่นที่น่าเชื่อถือสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงและเห็นผลความแม่นยำอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริงกับประชากรเพื่อใช้ในการงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำวิสาหกิจชุมชนโดยใช้แบบสอบถามผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อยและจัดลำดับข้อมูล เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อแจกแจงข้อมูลที่ได้ในแต่ละส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยเป็นการวัดแบบลำดับ โดยให้กลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนแสดงระดับความคิดเห็นตามมาตรประมาณค่า 5 ระดับของ Likert's scale ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 26)

บทบาทมากที่สุด	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ	4.51-5.00
บทบาทมาก	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ	3.51-4.50
บทบาทปานกลาง	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ	2.51-3.50
บทบาทน้อย	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ	1.51-2.50
บทบาทน้อยที่สุด	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ	1.00-1.50

ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple regression) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อหาตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปรคือ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้หลัก รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล จำนวนภาระหนี้สินภายในกลุ่ม ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม ประสบการณ์การเป็นผู้นำ จำนวนครั้งในการประชุมกลุ่ม จำนวนครั้งในการศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ของผู้นำเพื่อนำมาอธิบายข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเอาข้อมูลจัดกลุ่ม ข้อเสนอแนะ และอธิบายแบบความเรียงในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม



บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำหรับผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือ ประธานหรือ รองประธาน หรือเลขานุการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 328 กลุ่ม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยรูปแบบตารางที่ข้อมูลประกอบคำบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำในการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้หลัก รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล จำนวนภาระหนี้สิน ระยะเวลาการเป็นผู้นำ ประสบการณ์การเป็นผู้นำ จำนวนครั้งในการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนครั้งในการศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน และการได้รับข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษามีดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 54.88 ส่วนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.12 ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าลักษณะของสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อาจมีบทบาทในการเป็นตัวแทนกลุ่มหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าเพศหญิง และมีหน้าที่ความ

รับผิดชอบเกี่ยวกับงานที่ต้องใช้แรงงานหรือการชี้แจงงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นหลัก สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเพศหญิงนั้น เป็นจำนวนข้อมูลรองลงมาแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันเพศหญิงมีภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ทำอาหาร หรือเป็นแม่บ้าน ซึ่งแตกต่างจากเพศชายที่มีหน้าที่เพียงอย่างเดียว

อายุ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.28 รองลงมาคือช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.12 ช่วงอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.63 และช่วงอายุน้อยกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.96 ตามลำดับ โดยมีผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อยที่สุดคือ 30 ปี และอายุมากที่สุด 76 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 54 ปี (ตารางที่ 2)

แสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่จะมีช่วงอายุวัยกลางคนที่เหมาะสมเนื่องจากมีอาชีพที่มั่นคงอีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และครอบครัว เป็นช่วงอายุที่ผ่านประสบการณ์การทำงานมามากพอที่จะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้อย่างมีเหตุผล

ระดับการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ คิดเป็นร้อยละ 52.74 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 16.46 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 11.28 ไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 2.13 ปวส/อนุปริญญาคิดเป็นร้อยละ 0.91 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในสังคมอดีตทุกคนถือว่าอาชีพนั้นสำคัญต่อการมีกินมีใช้ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ประกอบกับการศึกษาภาคบังคับในอดีต ที่กำหนดไว้เพียงระดับประถมศึกษา และผู้ให้ข้อมูลเองไม่นิยมศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงไม่ค่อยได้สนใจกับการศึกษามากนัก บางคนมีความต้องการเรียนต่อแต่อาจมีปัญหาระง่อนการศึกษามาก และอาจจะอยู่ห่างไกลกับสถานศึกษา ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกมีไม่มากพอเหมือนในปัจจุบัน

สถานภาพสมรส

จากการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 81.10 รองลงมาเป็นหม้ายคิดเป็นร้อยละ 7.62 เป็นโสดคิดเป็นร้อยละ 7.01 และอยู่ร้างอยู่ที่ร้อยละ 4.27 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

แสดงให้เห็นว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีสถานภาพสมรสแล้ว จึงสามารถสร้างฐานะทางครอบครัวให้มั่นคง ทุ่มเหตุรู้จักเสียสละมีความรับผิดชอบต่อการทำงานที่สูงขึ้น และสามารถสร้างเสริมชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้อีกทั้งยังมีความเป็นผู้นำสูง เพราะการสมรสส่วนใหญ่สามารถทำให้เรามีความรู้สึกนึกคิดที่สุขุม มีความรับผิดชอบสูง และยังช่วยในการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สำเร็จได้ การมีครอบครัวที่อบอุ่นทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข ผ่านอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

(n=328)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	180	54.88
หญิง	148	45.12
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 40	13	3.96
41 - 50	66	20.12
51 - 60	201	61.28
61 ขึ้นไป	48	14.63
\bar{X} = 54.18	SD = 6.67	Min - Max = 30 - 76
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	7	2.13
ระดับประถมศึกษา	173	52.74
มัธยมศึกษาตอนต้น	37	11.28
ปวช./มัธยมศึกษาตอนปลาย	54	16.46

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปวส/อนุปริญญา	3	0.91
ปริญญาตรีขึ้นไป	54	16.46
สถานภาพสมรส		
โสด	23	7.01
สมรส	266	88.10
หม้าย	25	7.62
อยู่ร่ำรัง	14	4.27

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้หลัก รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล จำนวนภาระหนี้สินภายในกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

รายได้หลัก

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ข้อมูลส่วนใหญ่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้หลักจากการทำงานประจำที่มีอยู่ 7,001 – 13,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.21 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 7,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 19.82 มีรายได้ 19,000 บาทต่อปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.51 และมีรายได้ 13,001-19,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 16.46 ตามลำดับ โดยผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้หลักจากงานประจำต่ำสุด 1,000 บาทต่อปี ถึง 80,000 บาทต่อปี ซึ่งมีรายได้หลักเฉลี่ย 12,655.89 บาทต่อปี (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากงานประจำเฉลี่ย 12,655.89 บาทต่อปี เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ทำการเกษตรและรับจ้าง จึงมีรายได้ที่ไม่แน่นอนแล้วแต่ฤดูกาล ซึ่งรายได้หลักจากงานประจำที่ผู้นำกลุ่มนั้นทำมีหลายด้าน เช่น รายได้จากการทำการเกษตร รายได้จากการเย็บผ้า รายได้จากการค้าขายพืชผักสวนครัว และการรับจ้างทั่วไป เป็นต้น จึงทำให้ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ที่ต่างกันออกไป

รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 8,001 – 12,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 26.52 มีรายได้ 4,001 – 8,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 22.87 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 21.95 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 16,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 20.12 และมีรายได้ 12,001 – 16,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 8.54 ตามลำดับ โดยผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากกลุ่มต่ำสุด 0 บาทต่อปีถึง 120,000 บาทต่อปี ซึ่งมีรายได้จากกลุ่มเฉลี่ย 10,277.65 บาทต่อปี (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีรายได้จากกลุ่มเฉลี่ย 10,792.43 บาทต่อปี ซึ่งเห็นได้ว่ารายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ไม่มากนัก เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการทำกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าเพื่อออกสู่ตลาด ที่ดำเนินการโดยคนในชุมชน ที่รวมตัวกันประกอบกิจการเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน แต่ทั้งนี้การจัดทำวิสาหกิจชุมชนในแต่ละกลุ่มมีการบริหารจัดการกลุ่มในแต่ละรูปแบบไม่เหมือนกันบางกลุ่มมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นมาแต่ไม่มีการดำเนินงานเกิดขึ้น บางกลุ่มมีการจัดตั้งกลุ่มเกิดขึ้นแต่การผลิตสินค้าไม่ได้เป็นประจำเป็นการผลิตสินค้าออกสู่ตลาดเป็นครั้งคราว จึงมีรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่แน่นอน

จำนวนเงินปันผลที่ได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีเงินปันผลจากหุ้นระหว่าง 3,801 – 9,300 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 34.76 มีเงินปันผลจากหุ้นน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3800 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 21.04 และมีเงินปันผลจากหุ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 14,800 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 17.68 มีเงินปันผลจากหุ้นระหว่าง 9,301 – 14,800 บาทต่อปี และไม่ได้รับเงินปันผลจากกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.46 โดยผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้ข้อมูลมีเงินปันผลจากหุ้นต่ำสุด 0 บาทต่อปี และสูงสุด 150,000 บาทต่อปี ซึ่งมีเงินปันผลเฉลี่ย 8,476.34 บาทต่อปี (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีเงินปันผลเฉลี่ย 8,476.34 บาทต่อปี เนื่องจากจำนวนเงินปันผลภายในกลุ่มส่วนใหญ่ได้มาจากการออมเงินของสมาชิกภายในกลุ่มและมีการแบ่งเงินปันผลเป็นรายๆ สมาชิกท่านใดมีการออมเงินมากกว่าจะมีการปันผลมากไปตามลำดับ และเงินปันผลจากการเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ เกิดจากการนำเงินของสมาชิกกลุ่มที่ออมมาลงทุนในการผลิตสินค้า และการทำงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการทำเป็นครอบครัวถ้ามีคนในชุมชนมาร่วมทำด้วยจะมีการจ้างเป็นรายวันและเงินปันผลที่ได้จากการผลิตสินค้าจะใช้หมุนภายในกลุ่มเนื่องจากการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มมีการบริหารงานที่แตกต่างกัน

ภาระหนี้สิน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 76.22 ซึ่งจำแนกหนี้สินออกเป็นช่วงได้ดังนี้ มีหนี้สิน 50,000 บาทต่อปี หรือน้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 11.28 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 7.32 และมีหนี้สินตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.18 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ได้กู้เงินมาเพื่อใช้ในการบริหารกลุ่มแต่เป็นการนำเงินจากสมาชิกภายในกลุ่มมาออมเงินในการทำกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

(n=328)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้หลัก (บาท/ปี)		
7,000 หรือน้อยกว่า	65	19.82
7,001 – 13,000	145	44.21
13,001 – 19,000	54	16.46
มากกว่า 19,000	64	19.51
\bar{X} = 12,665.89	SD = 8,132.94	Min – Max = 1,000 – 80,000
รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (บาท/ปี)		
4,000 หรือน้อยกว่า	72	21.95
4,001 – 8,000	75	22.87
8,001 – 12,000	87	26.52
12,001 – 16,000	28	8.54
มากกว่า 16,000	66	20.12
\bar{X} = 10,792.43	SD = 10,277.65	Min- Max = 0-120,000
จำนวนเงินปันผล (บาท/ปี)		
ไม่ได้เงินปันผล	54	16.46
ได้เงินปันผล		
3,800 หรือน้อยกว่า	69	21.04
3,801 – 9,300	114	34.76

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9,301- 14,800	33	10.06
มากกว่า 14,800	58	17.68
$\bar{X} = 8,476.34$	$SD = 12,399.56$	Min - Max = 0 - 150,000
จำนวนภาระหนี้สิน (บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	250	76.22
มีหนี้สิน		
50,000 หรือน้อยกว่า	37	11.28
50,000 – 100,000	24	7.32
มากกว่า 100,000	17	5.18
$\bar{X} = 24,032.01$	$SD = 79,849.67$	Min - Max = 0 – 1,000,000

ลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม ที่ทำการศึกษาได้แก่ ระยะเวลาการเป็นผู้นำ ประสบการณ์การเป็นผู้นำ การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม การเข้าร่วมศึกษาดูงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ระยะเวลาการเป็นผู้นำ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาแล้ว 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.43 เป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่มากกว่าหรือเท่ากับ 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.84 และเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ น้อยกว่าหรือเท่า 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.73 โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นประธาน รองประธาน และเลขานุการ ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ให้ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่มน้อยที่สุด 1 ปี มากที่สุด 30 ปี ซึ่งระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่เฉลี่ย 8 ปี (ตารางที่ 4)

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่มีระยะเวลาการเป็นผู้นำส่วนมากเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาแล้วเฉลี่ย 8 ปี เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้นำกลุ่มตั้งแต่จดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น จึงมีอายุการทำงานและประสบการณ์การทำงาน

มาก โดยเริ่มจากการนำคนในครอบครัวมาจดทะเบียนเป็นสมาชิกภายในกลุ่มหลังจากนั้นมีการขยายโดยเพิ่มคนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิก จึงมีคนในชุมชนให้ความสนใจในการทำกิจการวิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้าออกสู่ตลาด สามารถสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองในครอบครัวได้ จึงเข้ามาเป็นสมาชิกจำนวนมาก ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่มีการจดทะเบียนกลุ่มได้เป็นระยะเวลาานพอสมควร

ประสบการณ์การเป็นผู้นำ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การเป็นผู้นำ คิดเป็นร้อยละ 79.27 มีประสบการณ์การเป็นผู้นำคิดเป็นร้อยละ 20.73 โดยประสบการณ์การเป็นผู้นำนั้นเคยเป็นผู้นำจากกลุ่ม สตรีตำบล แม่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรชุมชน อสม. ผู้ใหญ่บ้าน อื่นๆ (ตารางที่ 4)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่มีประสบการณ์การเป็นผู้นำในด้านอื่นๆ ไม่มากนัก และยังขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยี ที่จะนำไปพัฒนากลุ่มให้ทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากการบริหารจัดการกลุ่มผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเพื่อให้กลุ่มทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

การประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ผู้นำกลุ่มให้ข้อมูลส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมกลุ่มเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 52.44 และไม่เคยมีการประชุมชนกลุ่มเลย คิดเป็นร้อยละ 16.16 โดยผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ข้อมูลมีการประชุมบ่อยที่สุด 0 ครั้งต่อปี และมากที่สุด 4 ครั้งต่อปี ซึ่งมีการประชุมกลุ่มเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 4)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมประชุมเนื่องจากการประชุมที่ต้องการปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม เพื่อระดมความคิดสำหรับการวางแผน การทำงาน และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญที่จะทำการดำเนินงานกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ

การเข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ผู้นำกลุ่มให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 55.79 ไม่มีการศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 33.84 (ตารางที่ 4)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี เพราะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญ เป็นกิจกรรมที่มีการพัฒนา ผู้นำกลุ่มและเกิดความสัมพันธ์ภาพ ความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มทักษะ ประสบการณ์ที่ได้ผลเร็วกว่าวิธีอื่นๆ สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายความร่วมมือกับกลุ่มเครือข่ายอื่นอีกด้วย

การได้รับข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 37.80 ไม่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 21.37 (ตารางที่ 4)

จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้นำให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนจากกรมวิชาการเกษตร หรือหน่วยงานทางภาครัฐ มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เฉลี่ย 4 ครั้งต่อปี

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม

(n=328)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการเป็นผู้นำ		
4 หรือน้อยกว่า	68	20.73
5-10	149	45.43
11 หรือมากกว่า	111	33.84
$\bar{X} = 8.50$	SD = 4.62	Min – Mas = 1-30
ประสบการณ์การเป็นผู้นำ		
เคย	260	20.73
ไม่เคย	68	79.27
การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
ไม่เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	53	16.16
เข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
1-2 ครั้ง	172	52.44
3-4 ครั้ง	69	21.04
4 ครั้งขึ้นไป	34	10.37
$\bar{X} = 2.33$	SD = 1.95	Min – Max = 0-12
ศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน		
ไม่เคยศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน	111	33.84
เคยศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 ครั้ง	183	55.79
3-4 ครั้ง	19	5.79
มากกว่า 4 ครั้ง	15	4.57
$\bar{X} = 1.55$	$SD = 1.34$	Min - Max = 0 -10

ตอนที่ 2 ระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร 2) ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก 4) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน 5) ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย โดยผู้ให้ข้อมูลระดับบทบาทออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และ น้อยที่สุด คือ 1 คะแนน ตามลำดับ แล้วนำค่าคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาาระดับบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทในระดับมากที่สุดเฉลี่ย 3.65 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทในระดับมากที่สุดได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.64) 2) ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.68 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.54) 4) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.92) 5) และด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.47) อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 5 ระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

บทบาท	\bar{X}	SD	ระดับบทบาท
1. ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร	3.64	0.76	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	3.68	0.74	มาก
3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก	3.54	0.71	มาก
4. ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน	3.92	0.77	มาก
5. ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย	3.47	0.83	ปานกลาง
รวม	3.65	0.66	มาก

โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร

จากผลการวิจัยระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.64) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยทุกประเด็นมีบทบาทระดับมาก ดังนี้ การปรับปรุงโครงสร้างกลุ่มให้ทันสมัยตามสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.59) การรักษากฎระเบียบ ข้อบังคับภายในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.55) การสอนงานให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในการทำงานด้านต่างๆ และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในหน้าที่อื่นๆกรณีสมาชิกกลุ่มไม่เพียงพอต่อการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.59) การชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกในการปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.67) และการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.78) (ตารางที่ 9) แสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทในการดำเนินงานด้านโครงสร้างและการนำองค์กรส่วนใหญ่มีบทบาทมาก เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีการจัดการโครงสร้างขององค์กรที่เป็นระบบมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกทุกคนให้เข้ามามีบทบาทในการทำงานภายในกลุ่ม มอบหมายงานให้เหมาะสมต่อความสามารถของสมาชิก มีการสอนงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานภายในกลุ่ม อีกทั้งยังมีการรักษากฎระเบียบ ข้อบังคับในกลุ่มอย่างเคร่งครัด มีการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาใช้ภายในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นบทบาทของผู้นำกลุ่มที่สามารถเป็นตัวอย่างในการดำเนินงานด้านโครงสร้างและการนำองค์กรกลุ่มอื่นๆ ได้

2. ด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ในด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่าผู้นำกลุ่มให้ข้อมูลส่วนใหญ่ในระดับมาก 4 ประเด็น และระดับปานกลาง 1

ประเด็น ดังนี้ การกำหนดแนวทางความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.85) การวางแผนก่อน กำกับ ติดตาม และตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้ได้คุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.87) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดแผนการขายเพื่อสามารถจัดจำหน่ายสินค้าได้อย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.59) กระบวนการพัฒนาจำหน่ายสินค้าได้หลายช่องทาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) การกำกับติดตาม และตรวจสอบระบบการดำเนินงานด้านรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มในรูปแบบที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.75) แสดงให้เห็นว่า ผู้นำมีบทบาทในการดำเนินงานกลุ่ม ด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทมาก เนื่องจากผู้นำกลุ่มมีการกำหนดการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกตามความต้องการของตลาด มีการติดตามจัดบันทึกด้านรายรับ-รายจ่ายอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม มีการวางแผนตรวจสอบการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ อีกทั้งมีการจำหน่ายสินค้าได้หลายช่องทางเพื่อการสะดวกซื้อของผู้บริโภค

3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก

ผลการวิจัยระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่าผู้นำให้ข้อมูลบทบาทในระดับมากอยู่ 3 ประเด็น และในระดับปานกลางอยู่ 2 ประเด็น ดังนี้ มีการจัดทำแผนงบประมาณรองรับเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.45) มีกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.55) เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.46) มีกิจกรรมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัดของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.56) จัดกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกให้เป็นไปตามเป้าหมายการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.66) แสดงให้เห็นว่า ผู้นำมีบทบาทในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกส่วนใหญ่มีบทบาทมาก เนื่องจากผู้นำกลุ่มมีการวางแผนและจัดการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกให้สมาชิกมีการเรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัด อีกทั้งมีการทำกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกทำให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

4. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

ผลการวิจัยระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน โดยรวมมีระดับบทบาทมาก (3.92) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่าผู้นำกลุ่มให้ข้อมูลมีบทบาทในระดับมาก ในทุกประเด็น ดังนี้ เสริมความรู้ให้กับสมาชิกด้านการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน (ค่าเฉลี่ย 3.99) อนุรักษ์และต่อยอดโดยใช้ภูมิปัญญาและวัตถุดิบในท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.06) มีการปรับปรุงเทคนิคฝีมือในการผลิตเพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์คุณภาพดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.88) ออกแบบปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์โดยความต้องการของตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและเอื้อต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม

(ค่าเฉลี่ย 3.71) สามารถพัฒนาด้านการพึ่งพาตนเองเพื่อให้กลุ่มสามารถยืนหยัดได้ (ค่าเฉลี่ย 3.94) แสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทในการดำเนินงานด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนส่วนใหญ่มีบทบาทมาก เนื่องจากผู้นำกลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นภายในพื้นที่ของชุมชนนั้นให้ได้คุณภาพ ด้วยกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตให้แก่กลุ่ม อีกทั้งยังมีการกันพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การขยายผลในพื้นที่ใกล้เคียงและชุมชนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้

5. การสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย

ผลการวิจัยระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับบทบาทปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.47) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่ามี 2 ประเด็นอยู่ในระดับบทบาทมาก และระดับปานกลางมี 3 ประเด็น ดังนี้ ท่านได้รับการประสานงานและเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.37) การทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และทักษะการทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.34) กลุ่มได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมการเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 3.38) แบ่งปันและรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.58) มีแนวโน้มในการขยายความร่วมมือในเครือข่ายให้มีจำนวนมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.73) แสดงให้เห็นว่า ผู้นำมีการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายส่วนใหญ่มีระดับบทบาทปานกลาง เนื่องจากผู้นำมีการเชื่อมโยงประสานงานระหว่างกลุ่มเครือข่ายค่อนข้างยาก กลุ่มจึงมีการเข้าร่วมเครือข่ายได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งยังมีการแบ่งปันและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เข้าใจในทิศทางเดียวกันได้ไม่มากนัก ดังนั้นความต้องการของผู้นำกลุ่มจึงต้องการขยายความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงาน การบริหารจัดการกลุ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนากลุ่มให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร

(n=328)

ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร	ระดับบทบาท					
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	ความหมาย
1. การปรับปรุงโครงสร้างกลุ่มให้ทันสมัยตามสถานการณ์	47 (14.33)	125 (38.11)	130 (39.63)	25 (7.62)	1 (0.30)	3.59 0.84 มาก
2. การรักษา กฎระเบียบ ข้อบังคับภายในกลุ่ม	54 (16.46)	130 (39.63)	94 (28.66)	42 (12.80)	8 (2.44)	3.55 0.99 มาก
3. การสอนงานให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน ด้านต่างๆ และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในหน้าที่อื่นๆกรณี สมาชิกกลุ่มไม่เพียงพอต่อการทำงาน	56 (17.07)	126 (38.41)	107 (32.62)	35 (10.67)	4 (1.22)	3.59 0.93 มาก
4. การชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกในการปฏิบัติ หน้าที่อย่างทั่วถึง	56 (17.07)	137 (41.77)	108 (32.93)	26 (7.93)	1 (0.30)	3.67 0.86 มาก
5. การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของ สมาชิกในกลุ่ม	77 (23.48)	128 (93.02)	100 (30.49)	21 (6.40)	2 (0.61)	3.78 0.90 มาก
รวม						3.64 0.76 มาก

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

(n=328)

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	ระดับบทบาท					SD	ความหมาย
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. สามารถกำหนดแนวทางความต้องการของกลุ่มเป้าหมายก่อนการดำเนินการผลิต	68 (20.73)	157 (47.87)	89 (27.13)	14 (4.27)		3.85	มาก
2. การวางแผน กำกับ ติดตาม และตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าได้อย่างทั่วถึง	78 (23.78)	157 (47.87)	70 (21.34)	19 (5.79)	4 (1.22)	3.87	มาก
3. การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดแผนการขายเพื่อสามารถจัดจำหน่ายได้อย่างทั่วถึง	62 (18.90)	118 (35.98)	107 (32.62)	34 (10.37)	7 (2.13)	3.59	มาก
4. กระบวนการพัฒนาจำหน่ายสินค้าได้หลายช่องทาง	45 (13.72)	88 (26.83)	136 (41.46)	47 (14.33)	12 (3.66)	3.33	ปานกลาง
5. การกำกับติดตาม และตรวจสอบระบบการดำเนินงานด้านรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มในรูปแบบที่เหมาะสม	85 (25.19)	108 (32.93)	105 (32.01)	27 (8.23)	3 (0.91)	3.75	มาก
รวม						3.68	มาก

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิชาที่ชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก (n=328)

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก	ระดับบทบาท					SD	ความหมาย
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. การจัดทำแผนงบประมาณรองรับเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก	38 (11.59)	117 (35.67)	129 (39.33)	42 (12.80)	2 (0.61)	3.45	ปานกลาง
2. มีกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน	36 (10.98)	150 (45.73)	105 (32.01)	32 (9.76)	5 (1.52)	3.55	มาก
3. เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม	29 (8.84)	130 (39.63)	135 (41.16)	31 (9.45)	3 (0.91)	3.46	ปานกลาง
4. มีกิจกรรมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัดของสมาชิกกลุ่ม	49 (14.94)	120 (36.59)	131 (39.94)	23 (7.01)	5 (1.52)	3.56	มาก
5. จัดกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกให้เป็นไปตามเป้าหมายการทำงาน	62 (18.90)	129 (39.33)	104 (31.71)	29 (8.84)	4 (1.22)	3.66	มาก
รวม						3.54	0.71 มาก

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิชาชีพชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนาวิชาชีพชุมชนสู่ความยั่งยืน (n=328)

	ระดับบทบาท					SD	ความหมาย
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. เสริมความรู้ให้กับสมาชิกด้านการเพิ่มผลิตผลและลดต้นทุน	96 (29.27)	157 (47.87)	50 (15.24)	25 (7.62)		3.99	มาก
2. อนุรักษ์และต่อยอดโดยใช้ภูมิปัญญาและวัตถุดิบในท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้า	120 (36.59)	133 (40.55)	54 (16.46)	17 (5.18)	4 (1.22)	4.06	มาก
3. มีการปรับปรุงเทคนิคฝีมือในการผลิตเพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์คุณภาพดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง	84 (25.61)	149 (45.43)	73 (22.26)	17 (5.18)	5 (1.52)	3.88	มาก
4. ออกแบบปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์โดยความต้องการของตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและเอื้อต่อการรักษาสีสิ่งแวดล้อม	58 (17.68)	150 (45.73)	93 (28.35)	22 (6.71)		3.71	มาก
5. สามารถพัฒนาด้านการพึ่งพาตนเองเพื่อให้กลุ่มสามารถยั่งยืนอยู่ได้	108 (32.93)	120 (36.59)	79 (24.09)	14 (4.27)	7 (2.13)	3.94	มาก
รวม						3.92	มาก

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย (n=328)

ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย	ระดับบทบาท					SD	ความหมาย
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)		
1. ท่านได้มีการประสานงานและเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเครือข่าย	38 (11.59)	101 (30.79)	141 (42.99)	39 (11.89)	9 (2.74)	0.93	ปานกลาง
2. การทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และทักษะการทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	28 (8.54)	113 (34.45)	139 (42.38)	40 (12.20)	8 (2.44)	0.89	ปานกลาง
3. กลุ่มได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมการเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน	47 (14.33)	92 (28.05)	137 (41.77)	44 (13.41)	8 (2.44)	0.97	ปานกลาง
4. แบ่งปันและรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่ม	57 (17.38)	112 (34.15)	116 (35.37)	35 (10.67)	8 (2.44)	0.98	มาก
5. มีแนวโน้มในการขยายความร่วมมือเครือข่ายให้มีความมากขึ้น	87 (26.52)	112 (34.15)	89 (27.13)	35 (10.67)	5 (1.52)	1.02	มาก
รวม						0.83	ปานกลาง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นตัวแปรตามมีระดับการวัดเป็นอันตรภาค (Interval scale) คือวัดระดับของค่าน้ำหนักเฉลี่ย และตัวแปรอิสระบางตัวมีระดับการวัดเป็นอัตราส่วนหรือมีค่าเป็น 0, 1 (Dummy) สถิติที่ใช้วิเคราะห์บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในเชิงความสัมพันธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (ตารางที่ 15)

ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) โดยมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ที่สัมพันธ์กันในทางบวก ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพสมรส ระยะเวลาที่อยู่อาศัย รายได้หลัก รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล จำนวนหนี้สิน ระยะเวลาการเป็นผู้นำ ประสบการณ์การเป็นผู้นำ การประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชน และการรับข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่างๆ ที่มีต่อกันมีค่าไม่สูง โดยมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน (Multi-collinearity) ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรอิสระมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในรูปแบบของสมการถดถอยได้ ผลจากการตรวจสอบพบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีค่าสหสัมพันธ์ (r) เกิน 0.7 อันจะเป็นการละเมิดข้อกำหนดของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 11 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	รายละเอียด	การวัด/รหัส
ตัวแปรตาม		รวมตัวแปร
ROLE	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	ค่าเฉลี่ย 5 ด้านได้แก่ 1.ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร 2.ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 3.ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก 4.ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน 5.ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย
ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 5 ด้าน		
ROLE_B	ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร	ค่าเฉลี่ย
ROLE_C	ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย
ROLE_D	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก	ค่าเฉลี่ย
ROLE_E	ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย
ROLE_F	ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย	ค่าเฉลี่ย
ตัวแปรอิสระ		
SEX	เพศ	ชาย=1, หญิง=0
AGE	อายุ	จำนวน (ปี)
EDU	การศึกษา	ระดับประถมศึกษา=1, อื่นๆ=0
STATUS	สถานภาพสมรส	สมรส= 1, อื่นๆ=0
INCOME.M	รายได้หลัก	จำนวน (บาท/ปี)
INCOME.G	รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (บาท/ปี)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ตัวแปร	รายละเอียด	การวัด/รหัส
DIV	จำนวนเงินปันผล	จำนวน (บาท/ปี)
DEB	จำนวนหนี้สิน	จำนวน (บาท/ปี)
LEA	ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม	จำนวน (ปี)
EXP	ประสบการณ์การเป็นผู้นำกลุ่มอื่นๆ	เคย=1, ไม่เคย=0
MEETING	เข้าร่วมประชุม	ค่าเฉลี่ย
VISIT	เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย
MES	ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง)	ค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. เพศ	บทยบท	-0.062										
2. อายุ	0.034	0.241**										
3. ระดับการศึกษา	0.060	-0.114**	-0.321**									
4. สถานภาพสมรส	-0.085	0.157**	0.081	-0.251**								
5. รายได้หลัก	0.139*	-0.059	-0.205**	0.218**	-0.057							
6. รายได้กลุ่มวิชาที่จกชุมชน	0.331**	-0.065	-0.176**	0.053	-0.044	0.590**						
7. เงินปันผล	0.272**	0.066	0.085	0.079	0.010	0.144**	0.234**					
8. จำนวนหนี้สิน	0.034	-0.017	-0.035	0.065	-0.043	0.056	0.086	0.051				
9. เป็นผู้นำมาแล้วกี่ปี	0.080	-0.045	0.137*	-0.096	0.070	0.106	0.219**	0.045	0.109*			
10. ประสบการณ์การเป็นผู้นำ	0.050	-0.035	0.079	0.080	-0.060	0.071	0.026	-0.016	0.049	0.046		
11. เข้าร่วมประชุม	0.272**	-0.042	0.050	0.048	-0.034	0.073	0.063	-0.015	0.002	0.002		
12. เข้าร่วมศึกษาดูงาน	0.143**	-0.039	0.085	-0.088	0.025	-0.070	0.065	-0.001	0.068	-0.088	-0.417**	
13. ได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.159**	-0.024	-0.051	-0.061	0.020	0.079	0.151**	0.007	0.265**	-0.089	0.392**	0.222**

หมายเหตุ **มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านโครงสร้างและการนำองค์กรประกอบด้วย 13 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (STATUS) รายได้หลัก (INCOME.M) รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) จำนวนหนี้สิน (DEB) เป็นผู้นำมาแล้วกี่ปี (LEA) ประสบการณ์การเป็นผู้นำ (EXP) เข้าร่วมประชุม (MEETING) เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน (VISIT) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) (MES) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยมีการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{ROLE} = b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{EDU}_D + b_4\text{STATUS}_D + b_5\text{INCOME}_M + b_6\text{INCOME}_G + b_7\text{DIV} + b_8\text{DEB} + b_9\text{LEA} + b_{10}\text{EXP} + b_{11}\text{MEETING} + b_{12}\text{VISIT} + b_{13}\text{MES}$$

โดยที่ b_0 คือค่าคงที่ และ $b_1, b_2, b_3, \dots, b_{13}$ เป็นสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านโครงสร้างและการนำองค์กร มี 4 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) ประสบการณ์การเป็นผู้นำ (EXP) และการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (MEETING) โดยมีนัยสำคัญที่ 0.000, 0.000, 0.028 และ 0.004 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 15.2 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 84.8 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 18)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามในด้านโครงสร้างและการนำองค์กร คือ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0002311 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากกลุ่มเพิ่มขึ้นโดยผู้นำมีความรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง มีการรักษากฎระเบียบข้อบังคับภายในกลุ่ม มีการปรับปรุงโครงสร้างของกลุ่มให้ทันสมัยเพิ่มมากขึ้น

2. จำนวนเงินปันผล สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อจำนวนเงินปันผลเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0001171 คะแนน เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับจำนวนเงินปันผล ตามการถือหุ้นของสมาชิกในกลุ่มโดยผู้ที่ถือ

หุ้นจะได้รับเงินปันผลจากหุ้นและจะมีภาระหน้าที่ในการดำเนินงานกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งบทบาทในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกในแต่ละฝ่ายจะมีการกระตุ้นการทำงานให้ผู้ถือหุ้นมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม

1. ประสบการณ์การเป็นผู้นำกลุ่ม สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีประสบการณ์การเป็นผู้นำเพิ่มขึ้น 1 กลุ่ม จะทำให้บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้น .221 คะแนน ซึ่งถือว่าผู้ที่ถูกเลือกเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเป็นผู้นำสูง และเคยผ่านการเป็นผู้นำในกลุ่มอื่นๆมาแล้ว จึงมีความกล้าคิดและมีความเป็นผู้นำสูงทำให้มีการจัดระบบการทำงาน

2. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ครั้ง จะทำให้บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้น .069 คะแนน เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้นำและสมาชิกกลุ่มพร้อมจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวในที่เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในด้านต่างๆ



ตารางที่ 13 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
	B	t	Sig
1. เพศ	-0.117	-1.423	0.152
2. อายุ	0.003	0.043	0.620
3. ระดับการศึกษา	0.014	0.193	0.873
4. สถานภาพสมรส	-0.064	-0.624	0.539
5. รายได้หลัก	-1.123E-005	-1.828	0.069
6. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2.311E-005	4.644**	0.000
7. จำนวนเงินปันผล	1.171E-005	3.565**	0.000
8. หนี้สินภายในกลุ่ม	-6.835E-008	-0.157	0.875
9. ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม	0.004	0.426	0.670
10. ประสบการณ์การเป็นผู้นำ	0.221	2.208*	0.028
11. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	0.069	2.895*	0.004
12. การเข้าร่วมศึกษาดูงาน	0.017	0.568	0.571
13. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	-0.006	-0.525	0.600
ค่าคงที่	3.128	8.073	0.000
R ²		0.155	15.5 %
F		5.604	
Sig of F		0.000	

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 13 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (STATUS) รายได้หลัก (INCOME.M) รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) จำนวนหนี้สิน (DEB) เป็นผู้เข้ามาแล้วกี่ปี (LEA) ประสบการณ์การเป็นผู้นำ (EXP) เข้าร่วมประชุม (MEETING) เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน (VISIT) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) (MES) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยมีการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{ROLE} = b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{EDU}_D + b_4\text{STATUS}_D + b_5\text{INCOME}_M + b_6\text{INCOME}_G + b_7\text{DIV} + b_8\text{DEB} + b_9\text{LEA} + b_{10}\text{EXP} + b_{11}\text{MEETING} + b_{12}\text{VISIT} + b_{13}\text{MES}$$

โดยที่ b_0 คือค่าคงที่ และ $b_1, b_2, b_3, \dots, b_{13}$ เป็นสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านโครงสร้างและการนำองค์กร มี 3 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) และการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (MEETING) โดยมีนัยสำคัญที่ 0.000, 0.001 และ 0.001 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 16.5 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 83.5 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 19)

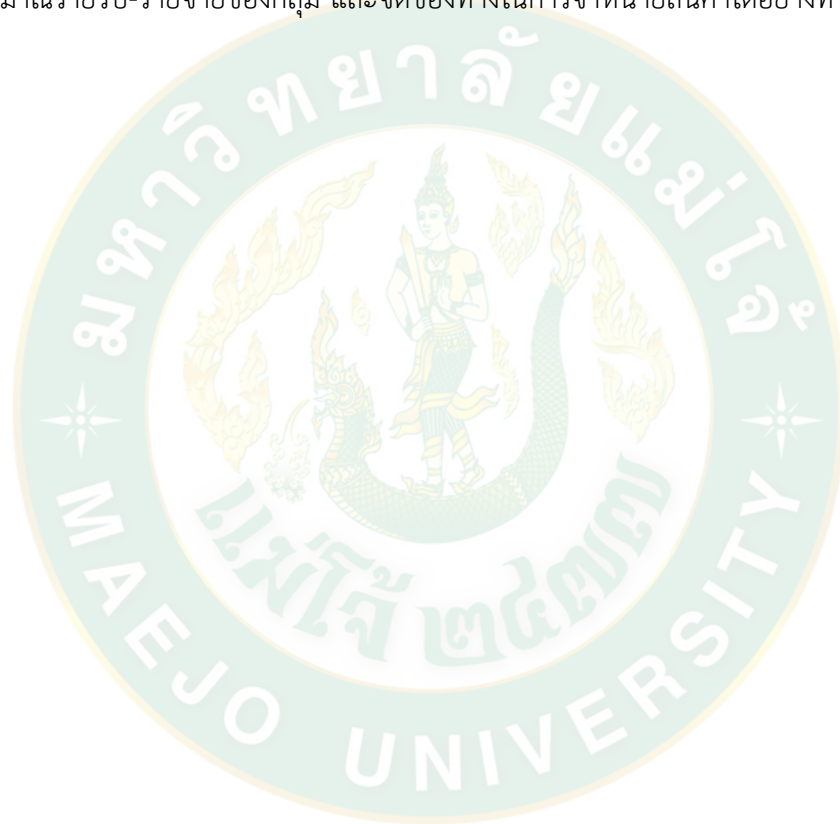
การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน คือ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0002057 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากกลุ่มเพิ่มขึ้นโดยผู้นำมีการจัดการบริหารและตรวจสอบด้านรายรับ - รายจ่ายภายในกลุ่มมีการวางแผนติดตามกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้ได้คุณภาพและพัฒนาจำหน่ายสินค้าได้หลายช่องทางเพื่อการสะดวกซื้อของผู้บริโภคอีกด้วย

2. จำนวนเงินปันผล สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อจำนวนเงินปันผลเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0001095 คะแนน เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับจำนวนเงินปันผล ตามการถือหุ้นของสมาชิกในกลุ่มโดยผู้ที่ถือหุ้นจะได้รับเงินปันผลจากหุ้นและจะมีภาระหน้าที่ในการดำเนินงานกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งบทบาทใน

การทำงานไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกในแต่ละฝ่ายจะมีการกระตุ้นการทำงานให้ผู้ถือหุ้นมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆภายในกลุ่ม มีการส่งเสริมและการสนับสนุนการผลิตสินค้าให้กลุ่มได้มีการจำหน่ายสินค้าตลอดเวลา

3. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ครั้ง จะทำให้บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้น .078 คะแนน เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิตสินค้าและตรวจสอบสินค้าก่อนการจำหน่าย อีกทั้งยังมีการประชุมเพื่อวางแผนงบประมาณรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม และจัดช่องทางในการจำหน่ายสินค้าได้อย่างทั่วถึง



ตารางที่ 14 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
	B	t	Sig
1. เพศ	-0.019	-0.246	0.806
2. อายุ	0.006	0.879	0.380
3. ระดับการศึกษา	-0.011	-0.133	0.894
4. สถานภาพสมรส	-0.171	-1.711	0.088
5. รายได้หลัก	-5.583E-006	-0.905	0.366
6. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2.057E-005	4.268**	0.000
7. จำนวนเงินปันผล	1.095E-005	3.449**	0.001
8. จำนวนภาระหนี้สิน	4.100E-007	0.861	0.390
9. ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม	-0.004	-0.476	0.635
10. ประสบการณ์การเป็นผู้นำ	0.057	0.597	0.551
11. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	0.078	3.381**	0.001
12. การเข้าร่วมศึกษาดูงาน	-0.007	-0.262	0.794
13. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.014	1.429	0.154
ค่าคงที่	3.056	8.146	0.000
R ²		0.167	16.7 %
F		6.052	
Sig of F		0.000	

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของสมาชิก

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของสมาชิก ประกอบด้วย 13 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (STATUS) รายได้หลัก (INCOME.M) รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) จำนวนหนี้สิน (DEB) เป็นผู้เข้ามาแล้วกี่ปี (LEA) ประสบการณ์การเป็นผู้นำ (EXP) เข้าร่วมประชุม(MEETING) เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน (VISIT) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) (MES) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยมีการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{ROLE} = b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{EDU}_D + b_4\text{STATUS}_D + b_5\text{INCOME}_M + b_6\text{INCOME}_G + b_7\text{DIV} + b_8\text{DEB} + b_9\text{LEA} + b_{10}\text{EXP} + b_{11}\text{MEETING} + b_{12}\text{VISIT} + b_{13}\text{MES}$$

โดยที่ b_0 คือค่าคงที่ และ $b_1, b_2, b_3, \dots, b_{13}$ เป็นสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านโครงสร้างและการนำองค์กร มี 3 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) และการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (MEETING) โดยมีนัยสำคัญที่ 0.000, 0.000 และ 0.000 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 15.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 84.9 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 20)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม คือ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0001824 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากกลุ่มเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าที่ตรงกับความต้องการของตลาด มีการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

2. จำนวนเงินปันผล สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อจำนวนเงินปันผลเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0001242 คะแนน เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับจำนวนเงินปันผล และมีภาระหน้าที่ในการดำเนินงานกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดการจัดกิจกรรมต่างๆภายในกลุ่ม อบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน

3. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ครั้ง จะทำให้บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้น .083 คะแนน เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้นำและสมาชิกกลุ่มพร้อมจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวในพื้นที่เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในด้านต่างๆ



ตารางที่ 15 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงาน		
	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
	B	t	Sig
1. เพศ	-0.067	-0.874	0.383
2. อายุ	0.004	0.657	0.511
3. ระดับการศึกษา	0.063	0.771	0.442
4. สถานภาพสมรส	-0.055	-0.572	0.568
5. รายได้หลัก	-9.861E-006	-1.718	0.087
6. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	1.824E-005	3.921**	0.000
7. จำนวนเงินปันผล	1.242E-005	4.055**	0.000
8. จำนวนภาระหนี้สิน	-2.737E-007	-0.595	0.552
9. ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม	-0.001	-0.166	0.869
10. ประสบการณ์เป็นผู้นำ	0.048	0.529	0.597
11. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	0.083	3.770**	0.000
12. การเข้าร่วมศึกษาดูงาน	0.006	0.229	0.819
13. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.004	0.421	0.674
ค่าคงที่	2.977	8.221	0.000
R ²		0.153	15.3 %
F		5.550	
Sig of F		0.000	

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ประกอบด้วย 13 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (STATUS) รายได้หลัก (INCOME_M) รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME_G) จำนวนเงินปันผล (DIV) จำนวนหนี้สิน (DEB) เป็นผู้นำมาแล้วกี่ปี (LEA) ประสบการณ์การเป็นผู้นำ (EXP) เข้าร่วมประชุม (MEETING) เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน (VISIT) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) (MES) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยมีการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{ROLE} = b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{EDU}_D + b_4\text{STATUS}_D + b_5\text{INCOME}_M + b_6\text{INCOME}_G + b_7\text{DIV} + b_8\text{DEB} + b_9\text{LEA} + b_{10}\text{EXP} + b_{11}\text{MEETING} + b_{12}\text{VISIT} + b_{13}\text{MES}$$

โดยที่ b_0 คือค่าคงที่ และ $b_1, b_2, b_3, \dots, b_{13}$ เป็นสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านโครงสร้างและการนำองค์กร มี 3 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) และการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (MEETING) โดยมีนัยสำคัญที่ 0.000, 0.001 และ 0.000 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 15.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 84.9 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 21)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน คือ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0002068 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้การผลิตสินค้าโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่ม มีการปรับปรุงเทคนิคฝีมืออยู่ตลอดเวลาออกแบบบรรจุภัณฑ์ตรงกับความต้องการของตลาด จึงทำให้กลุ่มสามารถยืนหยัดอยู่ได้

2. จำนวนเงินปันผล สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อจำนวนเงินปันผลเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0001143 คะแนน เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับจำนวนเงินปันผลจากการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกจำหน่าย และมี

การปรับปรุงเทคนิคฝีมืออีกทั้งการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาดทำให้จำนวนเงินปันผลที่กลุ่มได้รับอาจมีจำนวนเพิ่มขึ้น

3. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ครั้ง จะทำให้บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้น .089 คะแนน เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้นำและสมาชิกกลุ่มพร้อมจะแก้ไขปัญหาในการปรับปรุงฝีมือในการผลิตสินค้า ออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีการนำเอาภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด



ตารางที่ 16 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนาวิสาหกิจสู่ความยั่งยืน

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
	B	t	Sig
1. เพศ	-0.106	-1.289	0.198
2. อายุ	0.012	1.789	0.075
3. ระดับการศึกษา	0.052	0.584	0.560
4. สถานภาพสมรส	-0.070	-0.669	0.504
6. รายได้หลัก	-1.009E-005	-1.622	0.106
7. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2.068E-005	4.104**	0.000
8. จำนวนเงินปันผล	1.143E-005	3.444**	0.001
9. จำนวนภาระหนี้สิน	1.049E-008	0.211	0.833
10. ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม	0.001	0.087	0.931
11. ประสบการณ์การเป็นผู้นำ	-0.070	-0.711	0.478
12. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	0.089	3.711**	0.000
13. การเข้าร่วมศึกษาดูงาน	-0.005	-0.175	0.861
14. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.003	0.273	0.785
ค่าคงที่	2.952	7.522	0.000
R ²		0.147	14.7 %
F		5.326	
Sig of F		0.000	

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 13 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (STATUS) รายได้หลัก (INCOME_M) รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME_G) จำนวนเงินปันผล (DIV) จำนวนหนี้สิน (DEB) เป็นผู้นำมาแล้วกี่ปี (LEA) ประสบการณ์การเป็นผู้นำ (EXP) เข้าร่วมประชุม (MEETING) เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน (VISIT) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) (MES) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยมีการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{ROLE} = b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{EDU}_D + b_4\text{STATUS}_D + b_5\text{INCOME}_M + b_6\text{INCOME}_G + b_7\text{DIV} + b_8\text{DEB} + b_9\text{LEA} + b_{10}\text{EXP} + b_{11}\text{MEETING} + b_{12}\text{VISIT} + b_{13}\text{MES}$$

โดยที่ b_0 คือค่าคงที่ และ $b_1, b_2, b_3, \dots, b_{13}$ เป็นสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านโครงสร้างและการนำองค์กร มี 3 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) และการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (MEETING) โดยมีนัยสำคัญที่ 0.000, 0.007 และ 0.001 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 15.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 84.9 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 22)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย คือ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0002451 คະแนน ทำให้กลุ่มมีการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อนำไปบริหารจัดการกลุ่ม อีกทั้งสามารถสร้างและขยายกลุ่มเครือข่ายให้เพิ่มมากขึ้น

2. จำนวนเงินปันผล สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อจำนวนเงินปันผลเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0009660 คະแนน ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความกระตือรือร้นในการสร้างกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้กลุ่มได้รับผลประโยชน์ และสามารถขยายกลุ่มเครือข่ายให้เพิ่มมากขึ้น กลุ่มมีการระดมเงินเพิ่มเพื่อผลิตสินค้าออกจำหน่าย และมีการปันผลตลอดทุกสิ้นปี

3. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ครั้ง จะทำให้บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้น .083 คะแนน เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้นำและสมาชิกกลุ่มพร้อมจะแก้ไขปัญหา และผู้นำกลุ่มได้นำเอาข้อมูลข่าวสารจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ มาบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดประโยชน์



ตารางที่ 17 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
	B	t	Sig
1. เพศ	-0.043	-0.481	0.631
2. อายุ	0.010	1.369	0.172
3. ระดับการศึกษา	0.139	1.449	0.148
4. สถานภาพสมรส	-0.111	-0.989	0.323
6. รายได้หลัก	-7.493E-006	-1.122	0.263
7. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2.451E-005	4.529**	0.000
8. จำนวนเงินปันผล	9.660E-006	2.710**	0.007
9. จำนวนภาระหนี้สิน	3.334E-008	-0.062	0.950
10. ระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่ม	-0.012	-1.244	0.214
11. ประสบการณ์การเป็นผู้นำ	0.101	0.946	0.345
12. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	0.083	3.210**	0.001
13. การเข้าร่วมศึกษาดูงาน	0.011	0.361	0.718
14. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.012	1.024	0.307
ค่าคงที่	2.560	6.075	0.000
R ²		0.153	15.3 %
F		5.558	
Sig of F		0.000	

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทุกด้านโดยรวม

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ทุกด้านโดยรวมประกอบไปด้วย 13 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (STATUS) รายได้หลัก (INCOME.M) รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME.G) จำนวนเงินปันผล (DIV) จำนวนหนี้สิน (DEB) เป็นผู้นำมาแล้วกี่ปี (LEA) ประสบการณ์การเป็นผู้นำ (EXP) เข้าร่วมประชุม (MEETING) เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน (VISIT) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุกช่องทาง) (MES) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{ROLE} = b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{EDU_D} + b_4\text{STATUS_D} + b_5\text{INCOME_M} + b_6\text{INCOME_G} + b_7\text{DIV} + b_8\text{DEB} + b_9\text{LEA} + b_{10}\text{EXP} + b_{11}\text{MEETING} + b_{12}\text{VISIT} + b_{13}\text{MES}$$

โดยที่ b_0 คือค่าคงที่ และ $b_1, b_2, b_3, \dots, b_{13}$ เป็นสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำกลุ่มในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกด้านโดยรวม มี 3 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล และการเข้าร่วมประชุมวิสาหกิจชุมชน โดยมีนัยสำคัญที่ 0.000, 0.000 และ 0.000 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ได้ร้อยละ 20.3 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 79.7 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 17)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามทุกด้านโดยรวม คือ บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0002141 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากกลุ่มเพิ่มขึ้นโดยผู้นำมีความรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง มีการปรับปรุงโครงสร้างของกลุ่มให้ทันสมัย ออกแบบสินค้าได้ตรงกับความต้องการของตลาด นำเอาวัตถุดิบในภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้าเพื่อให้เกิดประโยชน์วางแผนและกำกับ ติดตามกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้ได้คุณภาพ

2. จำนวนเงินปันผล สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อจำนวนเงินปันผลเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้น .0001123 คะแนน เนื่องจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับจำนวนเงินปันผล ตามการถือหุ้นของสมาชิกในกลุ่มโดยผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินปันผลจากการระดมเงินสมาชิกและจะมีภาระหน้าที่ในการดำเนินงานกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งบทบาทในการทำงานไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกในแต่ละฝ่ายจะมีการกระตุ้นการ

ทำงานให้ผู้นำและสมาชิกกลุ่มมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆภายในกลุ่ม โดยกลุ่มมีการปรับปรุงพัฒนาเทคนิคฝีมือ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดอยู่ตลอดเวลา มีการอบรมจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานเพื่อนำมาบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ

3. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ครั้ง จะทำให้บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้น .080 คะแนน เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้นำและสมาชิกกลุ่มพร้อมจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวในพื้นที่เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในด้านต่างๆ



ตารางที่ 18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทุกด้านโดยรวม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
	B	t	Sig
1. เพศ	-0.070	-1.021	0.308
2. อายุ	0.007	1.244	0.215
3. ระดับการศึกษา	0.051	0.690	0.491
4. สถานภาพสมรส	-0.094	-1.078	0.282
5. รายได้หลัก	-8.811E-006	-1.695	0.091
6. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2.142E-005	5.086**	0.000
7. จำนวนเงินปันผล	1.123E-005	4.048**	0.000
8. หนี้สิน	2.616E-008	0.063	0.950
9. ระยะเวลาการเป็นผู้นำ	-0.003	-0.344	0.731
10. ประสบการณ์การเป็นผู้นำ	0.070	0.848	0.397
11. การเข้าร่วมประชุม	0.080	4.003**	0.000
12. การเข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน	0.004	0.175	0.861
13. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารวิสาหกิจชุมชน	0.005	0.625	0.533
ค่าคงที่	2.935	8.949	0.000
R ²		0.205	20.5 %
F		7.483	
Sig of F		0.000	

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้นำเกี่ยวกับการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาวิจัยบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปในส่วน
ของปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
จังหวัดเชียงใหม่มีรายละเอียดดังนี้

ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร

ปัญหาและอุปสรรค

จากการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชน ว่ายังเป็นสิ่งใหม่ ยังมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น และในสมัยก่อนนั้นผู้นำมีการศึกษา
ค่อนข้างต่ำ จึงต้องมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้มีการพัฒนากลุ่มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งจะต้องมีการ
รักษาภาวะเปียบ ข้อบังคับภายในกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มหรือองค์กรจะต้องมีเป้าหมายในการมีส่วนร่วม
ผู้นำไม่สามารถคิดและตัดสินใจเองได้ จะต้องมีการปรึกษาหารือเพื่อชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบ
ภายในกลุ่มอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะด้านโครงสร้างและการนำองค์กร

ควรมีการตั้งกฎระเบียบภายในกลุ่มไว้อย่างเคร่งครัดมากกว่าเดิม และมีการมอบหมายงาน
ควบคุมดูแลบริหารจัดการองค์กรให้ชัดเจน โดยพิจารณาตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละ
ฝ่ายจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการองค์กรได้อย่าง
สำเร็จ สอนงานให้แก่สมาชิกทุกคนให้เป็นงาน ในทุกๆหน้าที่ การทำงานในทุกหน้าที่จะต้องมีการ
ชี้แจงงานหรือกำหนดงานก่อนลงมือทำเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้า
มาสนับสนุน ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการด้านองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้มี
ประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

จากการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ยังคงมีข้อจำกัดด้านการเงิน งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด
ที่จะใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือมีแหล่งเงินทุนในการดำเนินงานภายในกลุ่มน้อย
ขาดงบประมาณในการใช้สร้างหรือนำเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน มีการผลิต

สินค้าแต่ไม่มีตลาดมารองรับการซื้อสินค้าจึงทำให้ไม่มีการดำเนินงานภายในกลุ่มเกิดขึ้น ซึ่งตลาดยังแคบอยู่มาก ยังมีกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึง รวมถึงการเจาะตลาดหากกลุ่มลูกค้ารายใหญ่อีกด้วยจึงทำให้เสียโอกาสในการจำหน่ายสินค้า อีกทั้งกระบวนการจำหน่ายสินค้าในหลายช่องทาง ผู้นำกลุ่มยังขาดความรู้ในด้านนี้

ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ควรมีภาครัฐหรือภาคเอกชนเข้าไปช่วยเหลือในการผลิตสินค้าออกสู่ตลาดแล้วมีตลาดรองรับอย่างแน่นอน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งควรมีการจัดทำแผนในการบริหารจัดการด้านรายรับ-รายจ่าย ซึ่งทุนในการดำเนินงานมีน้อยและขาดงบประมาณในหลายๆอย่าง จึงต้องการความช่วยเหลือในด้านการผลิตสินค้าแล้วมีตลาดรองรับ และควรสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของตลาด มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภค รวมไปถึงงบประมาณในการบริหารกลุ่ม

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก

ปัญหาและอุปสรรค

จากการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก ยังคงเป็นปัญหาเนื่องจากไม่มีงบประมาณมารองรับในการทำกิจกรรมแก่สมาชิกภายในกลุ่ม การทำงานของสมาชิกภายในกลุ่มจึงไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กลุ่มตั้งไว้ อีกทั้งยังมีข้อบกพร่องในหลายๆ ด้านที่เป็นปัญหาทำให้กลุ่มมีการดำเนินงานได้ล่าช้า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มไม่มีการจัดกิจกรรมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความศักยภาพความถนัดของสมาชิกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก

ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณที่ใช้ในการจัดการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดกิจกรรมทั้งภายนอกและภายในกลุ่มเพื่อให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาการทำงานหรือการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพมาตรฐาน

ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

ปัญหาและอุปสรรค

จากการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนซึ่งปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีการปรับปรุงเทคนิคฝีมือการผลิตสินค้าได้ไม่มากนัก รวมไปถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าได้ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด วิธีการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากความคิดการเข้าใจที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

ควรมีวิธีการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความคิดความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างมีเหตุและผลสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทำให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการสืบทอดการผลิตสินค้าของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นการส่งเสริม สืบสานในด้านความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น อีกทั้งนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาปรับปรุงให้เกิดมูลค่าทางการค้าได้ ควรมีการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด กลุ่มมีการปรับปรุงฝีมืออยู่ตลอดเวลา เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้

ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย

ปัญหาและอุปสรรค

จากการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย ยังคงมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอีกมากมายที่ยังไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การทำงานภายในกลุ่ม เนื่องจากไม่มีการจัดกิจกรรมภายนอกเกิดขึ้น จึงมีการเข้าหากกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ได้ยาก กลุ่มไม่ได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนรวมถึงแนวโน้มการขยายเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้มีเพิ่มเป็นไปได้อย่าง

ข้อเสนอแนะด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย

ควรมีการจัดการอบรม ศึกษาดูงานในพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถสร้างกลุ่มเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ได้ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาให้คำปรึกษา จัดกิจกรรมการอบรมให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้ผู้นำกลุ่มได้มีโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้กลุ่มได้รับผลประโยชน์ในการเข้าร่วมเครือข่ายให้

เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและสามารถนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่มให้มีแนวโน้มการขยายความร่วมมือในเครือข่ายให้มีจำนวนมากขึ้น



บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 2) บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 4) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 328 กลุ่ม จากทั้งหมด 1,815 กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัย ใช้สถิติค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์การวิเคราะห์การถดถอยพหุ วิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับนำเสนอข้อมูลในรูปสถิติเชิงพรรณนา

สรุปผล

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 54.88 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ 52.74 มีสถานภาพสมรสระยะเวลาที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 46 ปี มีรายได้จากกลุ่มเฉลี่ย 12,655 บาทต่อปี รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 10,792 บาทต่อปี จำนวนเงินปันผลเฉลี่ย 8,476 บาทต่อปี มีภาระหนี้สินเฉลี่ย 24,032 บาทต่อปี โดยระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่มส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นผู้นำกลุ่มระหว่าง 5-10 ปี สำหรับประสบการณ์การเป็นผู้นำในกลุ่มอื่นๆ ร้อยละ 79.27 ไม่เคยเป็นผู้นำกลุ่มอื่นมาก่อน และเป็นผู้นำในกลุ่มอื่นร้อยละ 20.73 โดยส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มร้อยละ 52.44 เฉลี่ยมีการประชุม 2 ครั้งต่อปี ไม่เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มเลยอยู่ที่ร้อยละ 16.16 การเข้าร่วมศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 55.79 เคยไปดูงานเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี โดยมีสมาชิกไม่เคยเข้าร่วมศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเลยอยู่ที่ร้อยละ 33.84 และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ทุก

ช่องทาง) อยู่ที่ร้อยละ 37.80 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4 ครั้งต่อปี ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเลยอยู่ที่ร้อยละ 21.34

ระดับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวมมี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร 2) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก 4) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน 5) ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย

โดยผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ 1) ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร 2) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก 4) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน และผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีระดับบทบาทในการดำเนินงานกลุ่มด้านการสร้างภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยรวมคือ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล และการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีระดับนัยสำคัญที่ 0.01

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร คือ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล ประสพการณ์การเป็นผู้นำและการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และประสพการณ์การเป็นผู้นำ การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนเงินปันผล และการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

2.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก คือ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนเงินปันผล และการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4 ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน คือ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนเงินปันผล และการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.5 ด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย คือ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล และการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนตัวแปรอื่นๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้นำเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร พบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีประสบการณ์ด้านการจัดการองค์กร การวางแผนงาน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผน และอีกทั้งการจัดการระบบการผลิตยังบกพร่อง จึงเสนอแนะว่าควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมระบบการดูแลขององค์กร โดยผู้นำกลุ่มมีการให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และควรมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้ จัดการอบรมเกี่ยวกับการจัดการองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ขาดการกำหนดเป้าหมายก่อนการดำเนินการผลิตสินค้า รวมไปถึงการวางแผนตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ ขาดงบประมาณด้านการเงินซึ่งมีความจำเป็นในการบริหารภายในกลุ่ม ยังต้องมีการพัฒนาความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิต จึงเสนอแนะว่าควรมีการวางแผนในการบริหารจัดการการใช้งบประมาณ การวางแผนตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าอย่างเป็นระบบ ดังนั้นควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของเงินทุน ตลอดจนหน่วยงานที่ทำการศึกษาวิจัยเข้ามาตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก สมาชิกภายในกลุ่มยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ในการผลิตสินค้าเนื่องจากกลุ่มไม่มีแผนงบประมาณรองรับเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจ รวมไปถึงการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ภายในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัดของสมาชิก จึงเสนอแนะว่าควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม รวมถึงการจัดทำงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ยังขาดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ การออกแบบผลิตภัณฑ์ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดมากนัก จึง

เสนอแนะว่า จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมให้มีการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความคิดและความเข้าใจอย่างมีเหตุผลสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งสถาบันการศึกษา รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถที่จะเข้ามาให้การสนับสนุนด้านการพัฒนา รวมไปถึงสมาชิกภายในกลุ่มเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการสืบทอดการผลิตสินค้าของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นการส่งเสริมสืบสานในด้านความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น อีกทั้งนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาปรับปรุงให้เกิดมูลค่าทางการค้าได้

ด้านการสร้างพัฒนาภาคีเครือข่าย ยังขาดการประสานงานและเชื่อมโยงการทำงาน ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะการทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเสนอแนะว่า ควรมีการแบ่งปันและรับข้อมูลข่าวสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานของกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้กลุ่มได้รับผลประโยชน์ในการเข้าร่วมเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและสามารถนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่มให้มีแนวโน้มการขยายความร่วมมือในเครือข่ายให้มีจำนวนมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษา 1) บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่าผู้นำกลุ่มมีบทบาทในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านโครงสร้างและการนำองค์กร ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก และด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน และจะเห็นได้ว่าในส่วนของบทบาทด้านการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สุพจน์ อินหว่าง กัญญามน อินหว่าง (2558: 81-89) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทสินค้าเกษตรกรรมจังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้นำกลุ่มชุมชนประเภทสินค้าเกษตรกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางที่สำคัญ คือ 1) ด้านลักษณะการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การจัดหาและแบ่งปันแหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต การใช้แรงงานและอุปกรณ์การผลิตร่วมกัน การสร้างช่องทางการตลาดเพื่อการจำหน่ายสินค้าและบริการร่วมกัน และการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการที่มีคุณภาพ 2) กระบวนการพัฒนาเครือข่ายของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การรู้จักกลุ่มการประชุมกลุ่มเพื่อเริ่มต้นเครือข่ายกำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกันทดลองทำกิจกรรมร่วมกัน

ผลการศึกษา 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมี 3 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล และการเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เฉลี่ยร้อยละ 26.25 มีรายได้ระหว่าง 8,001 – 12,000 บาทต่อปี ซึ่งรายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นได้มาจากการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อออกจำหน่ายสู่ตลาดเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนทำให้คนในชุมชนมีรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ เจิมขวัญ รัชชุตานติ (2559: 67-84) ได้ศึกษาศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารูปแบบการจัดการภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเป็นลักษณะที่เคยมีการรวมกลุ่มในการประกอบธุรกิจมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเงินปันผล ภายในกลุ่มจะต้องมีการระดมหุ้นภายในกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มจะได้รับเงินปันผลทุกๆ สิ้นปี สมาชิกกลุ่มท่านใดถือหุ้นมากกว่าก็จะได้เงินปันผลจากหุ้นมากและมีภาระหน้าที่ในการดำเนินงานกลุ่มมากเช่นกัน ซึ่งบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มในแต่ละด้านจะต้องมีการกระตุ้นทำให้สมาชิกเข้ามาถือหุ้นในกลุ่มเพิ่มมากขึ้นมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ ทิชากร เกษรบัว อรวีรียา นามสวัสดิ์ (2556: 74-86) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพกลุ่มสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารจากกล้วย พบว่าจำนวนเงินปันผลภายในกลุ่ม จะมีการจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกทุกสิ้นปี โดยการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่มีการกำหนดคุณสมบัติแน่นอนของสมาชิก สมาชิกสามารถเข้า-ออกกลุ่มได้ตลอดเวลา การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการประชุมกลุ่มปีละ 2 ครั้ง เมื่อมีการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้นำและสมาชิกกลุ่มพร้อมจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวในทันทีเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า การประชุมเพื่อปรึกษาหารือหรือหาข้อแก้ไขในการดำเนินงาน เป็นการพัฒนาและปรับปรุงทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานให้ปฏิบัติงาน มี 2 วิธีที่ใช้คือ 1) การประชุมกลุ่มเพื่อลงมือปฏิบัติจริง 2) การประชุมภายในองค์กรและภายนอกองค์กร สิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาคนเพื่อให้สามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่ายังคงมีปัญหาและควรมีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้นำมีบทบาทในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น 1) ปัญหาด้านโครงสร้างและการนำองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญชนก ชัยสุข เดวิด ภระบรณ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว ตำบลงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้

จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการจัดองค์การ ขาดผู้นำที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการ ประสานงาน และการตลาดขาดการส่งเสริมและ สนับสนุนจากภาครัฐแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการจัดองค์การ คือการส่งเสริมสนับสนุนให้กับสมาชิกร่วมกัน อนุรักษ์โดยการถ่ายทอดผลผลิตให้แก่ผู้ ที่สนใจในรุ่น ต่อๆ ไป และขัดแย้งกับ ญัฐพัฒน์ มงคลวรกิจชัย (2559: 75) การนำองค์กรของผู้บริหาร กับความ ผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงของโรงเรียนในเครือมูลนิธิ คณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการนำองค์กรของผู้บริหาร กับ ความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง พบว่า ในภาพรวม การนำองค์กรของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ปลื้มใจ ไพจิตร ชาญวิทย์ ทองโชติ (2560: 175-204) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปและผลิตอาหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าปัญหาและ อุปสรรคในการบริหารงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้การ จัดทำแผนการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหารงานที่ยังไม่ชัดเจน และปัญหาเงินทุนไม่เพียงพอในการ ขยายกิจการและขาดตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม แนวทางแก้ไขปัญหา หน่วยงานของรัฐที่ รับผิดชอบดูแลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม จัดหาเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำและการจัดระบบการตลาดรองรับสินค้าของกลุ่ม 3) ปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ของสมาชิก สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เนียมกลาง (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่น พบว่าผู้นำแบบ ทางการในพื้นที่เสี่ยงจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่นตาม นโยบายของรัฐ ความต่อเนื่องและความสำเร็จของการจัดกิจกรรมในชุมชนเขตเมืองส่วนใหญ่ได้รับ ผลกระทบจากการที่ผู้นำทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งและให้ความสำคัญต่อประเด็น ปัญหานี้น้อยกว่าเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจทางสังคม ในชุมชนชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ให้ ความสำคัญกับการประกอบอาชีพมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยง เดี่ยวของวัยรุ่น 4) ปัญหาด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ พูนเกษ (2545: 38) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จ พบปัญหาในด้านการ พัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ซึ่งในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มชุมชนระดับรากหญ้า อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความคิดและความเข้าใจที่ ถูกต้องอย่างมีเหตุและผลสอดคล้องกับความต้องการของตลาด 5) ปัญหาด้านการสร้างและพัฒนาภาคี เครือข่าย ซึ่งขัดแย้งกับ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2559: 140-153) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนา เครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ จากการศึกษาสถานการณ์ของสมาชิกเครือข่าย และเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่น

ใหม่ มีความเข้าใจในหลักการแนวทางการพัฒนาตนเองชัดเจน เข้าใจเรื่องการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน และต้องการความรู้เรื่องการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ปี 2548 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่พบว่าโครงสร้างการบริหารเครือข่ายแบ่งออกเป็น 2 ระดับได้แก่ คณะกรรมการเครือข่ายและสมาชิกเครือข่าย โดยที่คณะกรรมการเครือข่ายจะแบ่งเป็นเครือข่ายระดับเขต และเครือข่ายระดับจังหวัด การวิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและการเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ พบว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายสมาชิก มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ โดยมีรูปแบบการเชื่อมโยง ที่เป็นการเชื่อมโยงและติดต่อประสานโดยตรง และการเชื่อมโยงผ่านกิจกรรมและสื่อต่างๆ ซึ่งมีประเด็นการเชื่อมโยงเครือข่าย 8 ประเด็นได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาสมาชิกผู้นำ ด้านการจัดการทรัพยากรการผลิต ด้านการพัฒนาการผลิต ด้านการแปรรูปเพิ่มมูลค่า ด้านมาตรฐานสินค้า ด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/เครือข่าย และด้านการประสานงานและการสื่อสาร ผลการศึกษาแนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ พบว่า แนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายมี 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาสมาชิก เครือข่าย และการบริหารเครือข่าย ด้านพัฒนาการผลิต ด้านพัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์ และด้านระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงบทบาทของผู้ดำเนินการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมี 3 ตัวแปร ดังนี้

1. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดการด้านรายรับรายจ่ายภายในกลุ่มรวมถึงการหาตลาดรองรับในการจำหน่ายสินค้าให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าอย่างต่อเนื่อง

จำนวนเงินปันผล ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการระดมหุ้นภายในกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มจะได้รับเงินปันผลทุกๆสิ้นปี และสมาชิกกลุ่มท่านใดถือหุ้นมากกว่าก็จะได้เงินปันผลจากหุ้นมากและมีภาระหน้าที่ในการดำเนินงานกลุ่มมากเช่นกัน ซึ่งบทบาทของผู้ดำเนินการดำเนินงานกลุ่มในแต่ละด้าน

ควรมีการกระตุ้นให้สมาชิกเข้ามาถือหุ้นในกลุ่มเพิ่มมากขึ้นและมีความกระตือรือร้นที่จะผลิตสินค้าภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยผู้นำกลุ่มควรมีการจัดการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาได้ทันที มีการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างชัดเจน

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมวิชาการเกษตร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ของแต่ละพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ควรจัดให้มีการประชุมชนให้ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนร่วมกันโดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการประชุมชนผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเข้าสู่การพัฒนากระบวนการพัฒนากลุ่ม มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาให้การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบรรลุผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ยังสามารถเกิดขึ้นอีกหลายๆ กลุ่มในทุกๆอำเภอที่ยังไม่มีการเข้าไปศึกษาเพิ่มเติมและยังคงอีกหลายปัจจัยที่ยังไม่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่ม รวมไปถึงศักยภาพการทำงานของสมาชิกกลุ่ม

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการดำเนินงานกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่แน่นอนและมีระบบแบบแผน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้นำรวมไปถึงสมาชิกกลุ่ม

3. ควรมีการติดตามประเมินผลการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ตลอดเวลา ว่ามีการดำเนินงานอย่างไร เกิดผลต่อกลุ่มและชุมชนอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

4. ควรมีการศึกษาการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้ผู้นำและสมาชิกมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้นำและสมาชิกให้ทันสมัย สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ มีการทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายอื่นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมวิชาการเกษตร. 2548. การฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยในการถ่ายทอดความรู้ เรื่อง วิสาหกิจชุมชน. เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวิชาการเกษตร.
- การจัดการการตลาดวิสาหกิจชุมชน. 2552. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- จันทิมา ฉัญญาเจริญ. 2551. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัด พังงา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จุฑารัตน์ เนียมกลาง. 2558. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ พูนเกษ. 2545. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จ ศึกษาเฉพาะกรณี สำนักงานประชาสงเคราะห์เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เจิมขวัญ รัชชานันติ. 2559. ศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัด เชียงใหม่. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 11, 67-84.
- ชฎาพร ไชยศรี. 2552. กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาซ้อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ชาญวิทย์ ประชาพาณิชย์พัฒนา. 2554. ความหมายของบทบาท. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://gobaleart.blogspot.com/2011/07/blog-post_9597.html (25 มกราคม 2562).
- ชินอรส เกียรติไพศาล. 2551. การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตมีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพัฒน์ มงคลวรกิจชัย. 2559. การนำองค์กรของผู้บริหารกับความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงของโรงเรียนในเครือมูลนิธิ คณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ, 8, 75-101.
- ดรณัฏ สมิตะเกษตริน. 2552. การจัดการการตลาดและวิสาหกิจชุมชน. นนทบุรี: สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

- ทิชากร เกษรบัว และ อรวีรียา นามสวัสดิ์. 2556. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารจากกล้วย. **วารสารการจัดการสมัยใหม่**, 11, 74-86.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์. 2556. **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา**. สงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธัญชนก ชัยสุข และ เดวิด ภิระบรรณ. 2559. การจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว ตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**, 2, 25-29.
- นภาพร คำกล่อม. 2559. **วิสาหกิจชุมชนกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://flagship.prd.go.th/ewt_news.php?nid=4347&filename=index (23 กันยายน 2559).
- นิรมิต เทียมทัน. 2555. **balanced scorecard และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- นุรน์จมาล် แวโด. 2557. **ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2543. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- บุษยา วีรกุล. 2558. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. 2559. **แนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่**. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**, 8, 140-153.
- ประคัลภ์ ปันทพลังกูร. 2010. **คุณสมบัติ 5 ประการในการเป็นผู้นำที่ดี**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://prakal.wordpress.com/2010/06/25/5> (25 กันยายน 2560).
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. 2561. **แนวคิด หลักการ และกระบวนการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ปรีชา เรื่องจันทร์. 2559. **บทบาท. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร**.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2539. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- ปลื้มใจ ไพจิตร และ ชาญวิทย์ ทองโชติ. 2560. **กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปและผลิตอาหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. **วิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 4, 175-204.
- ปาริฉัตร สิ้นธวงศ์. 2011. **ความหมายของ สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://parichut.wordpress.com/category/ความหมาย> (1 ตุลาคม 2560).

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2540. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย.
- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. 2556. **ภาวะผู้นำเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มธุรส กุลจินต์. 2550. **พัฒนาทักษะผู้นำอย่างมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น. ม.ป.ป. **ความหมายและความสำคัญของการบริหาร**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/poppypresent1/page1> (17 มิถุนายน 2561).
- ยาเป็น เรื่องจรูญศรี. 2552. **ความหมายของผู้นำ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.kroobannok.com/blog/20427> (4 ตุลาคม 2560).
- ระพีพรรณ ฉลองสุข. 2550. การกำหนดขนาดตัวอย่าง. **ไทยโภชนาการ**, 4, 1-19.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. ม.ป.ป. **แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.wiruch.com/articles%20for%20article/article%20concept%20and%20meaning%20of%20admin%20and%20mgt%20admin.htm> (28 กันยายน 2560).
- ศิริวรรณ แก้วจันดา. 2011. **ความหมายของผู้นำ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/454471> (28 กันยายน 2560).
- ศิริวรรณ สมบัติ และสุรรัตน์ ศรีภู. 2559. **Management**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://managementtechnicchan.esy.es/index.php/th/deal-management> (28 กันยายน 2560).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2545. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนธยา พลศรี. 2533. **การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมพร เพ็ญจันทร์. 2547. **แนวคิดและหลักการจัดการในองค์การสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัจจา บรรจงศิริ และ บุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง. 2551. **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง**. นครนายก: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่. 2560. **ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่.

- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. ม.ป.ป. **วิสาหกิจชุมชนน่ารู้**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm#ความหมาย> (28 กันยายน 2560).
- สีปพนนท์ เกตุทัต. 2540. **วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่ออนาคตไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย.
- สุชา จันท์เอม. 2536. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพจน์ อินทหว่าง และ กัญญาภรณ์ อินทหว่าง. 2558. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทสินค้าเกษตรกรรมจังหวัดพิษณุโลก. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 1, 81-89.
- สุภาพ สุทธิรักษ์. 2551. **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็งกรณีดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- โสภา ชูพิศุลชัย. 2522. **จิตวิทยาสังคมประยุกต์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อภิชัย ธิณทัต. 2012. **ความหมายของผู้นำ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/201434> (4 ตุลาคม 2560).
- อานันท์ ตะนัยศรี. 2012. **วิสาหกิจชุมชน**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://ophbgo.blogspot.com/> (28 กันยายน 2560).
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. 2009. **สถานภาพและบทบาทหน้าที่**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.trueplookpanya.com/learning/detail/2051> (28 กันยายน 2560).



ภาคผนวก



ภาคผนวก ก

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

งานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
ข้อมูลแบบสอบถามผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น ผู้จัดทำการวิจัยจึง
ใคร่ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างเที่ยงตรง และในโอกาสนี้ผู้วิจัย
ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านครั้งนี้เป็นอย่างสูง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

โดย นางสาวนิตาชล เตจ๊ะขอด นักศึกษาสาขาวิชา พัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง. ให้ผู้ตอบแบบสอบถามใส่เครื่องหมาย (✓) และเติมคำในช่องในช่องว่าง

1. เพศ ชาย () หญิง ()
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้รับการศึกษา	() ระดับประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น	() ปวช./มัธยมศึกษาตอนปลาย
() ปวส.	() ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป
4. สถานภาพการสมรส

() โสด	() สมรส
() หม้าย	() หย่าร้าง
5. รายได้หลัก.....บาท/ปี
6. รายได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....บาท/ปี
7. จำนวนเงินปันผลในปีที่ผ่านมา.....บาท/ปี
8. จำนวนภาระหนี้สินภายในกลุ่ม ณ ปัจจุบัน.....บาท/ปี

9. ท่านเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาแล้ว.....ปี
10. ประสบการณ์การเป็นผู้นำ () เคย กลุ่มใดบ้าง.....
() ไม่เคย
11. ท่านได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....ครั้ง/ปี
12. ท่านได้เข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชน จากหน่วยงานราชการจำนวน.....ครั้ง/ปี
13. ปัจจุบันท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....ครั้ง/ปี

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
คำชี้แจง. ให้ผู้ตอบแบบสอบถามใส่เครื่องหมาย (✓) และเติมค่าในช่องในช่องว่าง

ระดับบทบาท	หมายถึง
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านโครงสร้าง และการนำองค์กร					
1.1. การปรับปรุงโครงสร้างกลุ่มให้ทันสมัย ตามสถานการณ์					
1.2. การรักษา กฎระเบียบ ข้อบังคับภายในกลุ่ม					
1.3. การสอนงานให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในการทำงานด้านต่างๆ และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในหน้าที่อื่นๆ กรณีสมาชิกกลุ่มไม่เพียงพอต่อการทำงาน					
1.4. การชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกในการปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง					
1.5 การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของสมาชิกกลุ่ม					
2. การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน					
2.1. สามารถกำหนดแนวทางความต้องการของกลุ่มเป้าหมายก่อนการดำเนินการผลิต					
2.2. การวางแผน กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ กระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้ได้คุณภาพ					
2.3. การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดแผนการขาย เพื่อสามารถจัดจำหน่ายสินค้าได้อย่างทั่วถึง					
2.4. กระบวนการพัฒนาจำหน่ายสินค้าได้หลายช่องทาง					
2.5. การกำกับ ติดตาม และตรวจสอบระบบการดำเนินงานด้านรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มในรูปแบบที่เหมาะสม					
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก					
3.1. การจัดทำแผนงบประมาณรองรับเพื่อใช้ในการ					

พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก					
3.2. มีกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน					
3.3. เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม					
3.4. มีกิจกรรมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัดของสมาชิกกลุ่ม					
3.5. จัดกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกให้เป็นไปตามเป้าหมายการทำงาน					
4. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน					
4.1. เสริมความรู้ให้กับสมาชิกด้านการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน					
4.2. อนุรักษ์และต่อยอดโดยใช้ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตในท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้า					
4.3. มีการปรับปรุงเทคนิคฝีมือในการผลิตเพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์คุณภาพดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง					
4.4. ออกแบบปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์โดยความต้องการของตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและเอื้อต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม					
4.5. สามารถพัฒนาด้านการพึ่งพาตนเองเพื่อให้กลุ่มสามารถยืนหยัดได้					
5. การสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย					
5.1 ท่านได้มีการประสานงานและเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเครือข่าย					
5.2 การทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และทักษะการทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน					
5.3 กลุ่มได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมการเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน					
5.4 แบ่งปันและรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดการ					

แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่ม					
5.5 มีแนวโน้มในการขยายความร่วมมือในเครือข่ายให้มีจำนวนมากขึ้น					

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้ดำเนินการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ปัญหา และอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1. ด้านโครงสร้างและการนำองค์กร	
1.).....	1.).....
2.).....	2.).....
3.).....	3.).....
4.).....	4.).....
5.).....	5.).....
2. การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	
1.).....	1.).....
2.).....	2.).....
3.).....	3.).....
4.).....	4.).....
5.).....	5.).....

<p>3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก</p> <p>1.).....</p> <p>2.).....</p> <p>3.).....</p> <p>4.).....</p> <p>5.).....</p>	<p>1.).....</p> <p>2.).....</p> <p>3.).....</p> <p>4.).....</p> <p>5.).....</p>
<p>4. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน</p> <p>1.).....</p> <p>2.).....</p> <p>3.).....</p> <p>4.).....</p> <p>5.).....</p>	<p>1.).....</p> <p>2.).....</p> <p>3.).....</p> <p>4.).....</p> <p>5.).....</p>
<p>5. การสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย</p> <p>1.).....</p> <p>2.).....</p> <p>3.).....</p>	<p>1.).....</p> <p>2.).....</p> <p>3.).....</p>

4.).....	4.).....
5.).....	5.).....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง





ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรม



ภาพผนวกที่ 1 เก็บข้อมูลแบบสอบถามงานวิจัยของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน



ภาพผนวกที่ 1 (ต่อ)



ภาพผนวกที่ 1 (ต่อ)



ภาคผนวก ค

ประวัติผู้วิจัย

บรรณานุกรม



ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวนิศาชล เตจ๊ะขอด
เกิดเมื่อ	5 ตุลาคม 2536
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2559 ปริญญาตรี สาขาพืชไร่ คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่
	พ.ศ. 2554 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหอพระ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	-

